

ناکامی‌های پشت سر
آرزوهای پیش رو

آبهای زیرزمینی و دولت چهاردهم؛ از آرزوها تا ناامیدی‌ها

دبیر نشست : محمدجواد سمیعی

میهمانان نشست: عباسقلی جهانی، حمید رحمانی، کامران داوری،
محمد الموتی، محمدرضا شهبازبگیان و ابوذر جوکاری

سلسله نشست های آب زیرزمینی

«ناکامی های پشت سر و آرزوهای پیش رو»

نشست شماره (۴):

**آب های زیرزمینی و دولت چهاردهم؛
از آرزوها تا ناامیدی ها!**

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	سخن آغازین.....
۲	بخش ۱: مقدمه.....
۴	بخش ۲: بیانات میهمانان.....
۱۷	بخش ۳: پرسش و پاسخ.....
۲۷	بخش ۴: جمع بندی.....

سخن آغازین

هر چند مباحث آب و چالش‌های این عرصه، در سال‌های اخیر، در محافل تخصصی و حتی عمومی، به طور نسبتاً گسترده‌ای مطرح شده اما بعضی موضوعات، این اقبال را نداشته‌اند که متناسب با نیازشان، مورد توجه قرار بگیرند. موضوع آب‌های زیرزمینی و روند نابودی و زوال آن‌ها، از زمره این موضوعات هستند. با هدف حرکت در مسیر پوشش این کمبود، سلسله نشست‌هایی تحت عنوان "ناکامی‌های پشت سر و آرزوهای پیش رو" به همت گروه مهندسی-اجتماعی آبانگاه، اندیشکده تدبیر آب ایران و شبکه ملی تشکل‌های محیط زیست و منابع طبیعی و با همراهی شرکت مدیریت منابع آب ایران و سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزرات آموزش و پرورش، از شهریور ماه ۱۴۰۲ آغاز شده است.

آنچه در ادامه می‌آید، نسخه پیاده‌سازی شده گفتگوهای نشست چهارم در پایان مردادماه ۱۴۰۳ و در آغاز کار دولت جدید با عنوان – آب‌های زیرزمینی و دولت چهاردهم؛ از آرزوها تا ناامیدی‌ها – با ارائه آقایان عباسقلی جهانی (پیشکسوت و صاحب‌نظر حوزه منابع آب)، حمید رحمانی (معاون دفتر توسعه نظام‌های فنی - بهره‌برداری شرکت مدیریت منابع آب)، کامران داوری (رئیس پژوهشکده آب و محیط‌زیست دانشگاه فردوسی مشهد)، محمد الموتی (دبیر شبکه تشکل‌های مردم‌نهاد)، محمدرضا شهبازبگیان (استادیار دانشگاه تربیت مدرس) و ابوذر جوکاری (مدیرعامل تعاون تولید سبزدشت جویم) می‌باشد. لازم به ذکر است متن به صورت محاوره‌ای، و با کمترین دخل و تصرف نسبت به نسخه صوتی تنظیم‌شده و از این‌رو ممکن است در بخش‌هایی، کاملاً روان نباشد. لینک‌های مربوط به نسخه تصویری این نشست، در زیر، در دسترس شماست.

لینک بیانیه و جمع‌بندی مهمترین محورهای مطرح شده در نشست:

<https://t.me/GroundWaterResources/8450>

لینک خلاصه ۱۷ دقیقه‌ای از نشست:

<https://t.me/GroundWaterResources/8469>

مقدمه

دبیر نشست (محمدجواد سمیعی-گروه مهندسی اجتماعی آب‌انگاز): عرض ادب و سلام دارم

خدمت همه میهمانان گرامی و عزیزانی که در جلسه تشریف آوردند و یا پس از این به جمع ما خواهند پیوست. امیدوارم در این ساعاتی که در خدمت شما خواهیم بود، گفتگو و مباحث خوبی را داشته باشیم. می‌خواهیم چهارمین نشست از سلسله نشست‌های آب زیرزمینی را آغاز کنیم. اگر بخواهیم نگاه سریعی به سه نشست گذشته داشته باشیم، باید عرض کنم که در نشست اول در شهریور ماه سال قبل، نگاهی داشتیم به شرایط و وضعیت آب زیرزمینی و در خدمت آقای دکتر شهبازی از سازمان زمین شناسی و همینطور جناب آقای دکتر رحمانی از وزارت نیرو بودیم و از جنبه‌های مختلف توضیحاتی را در رابطه با آب زیرزمینی برای ما ارائه دادند. در نشست دوم، در پایان مهر ماه سال گذشته، به طرح احیاء و تعادل بخشی آب‌های زیرزمینی پرداختیم. طرحی که در طول سال‌های اخیر تلاش کرده تا بتواند مدیریت و حکمرانی مناسبی را در عرصه‌ی آب‌های زیرزمینی دنبال کند. در آن نشست هم در خدمت نماینده مشاور محترم راهبری طرح و همین‌طور نماینده مشاور آسیب‌شناسی طرح از اتاق بازرگانی ایران بودیم و مفصلاً در رابطه با این طرح گفتگو کردیم. در سومین جلسه، به مباحث مرتبط با تخلفات آبی و به طور خاص برداشت‌های غیرقانونی از آب‌های زیرزمینی (هم از منظر توسعه بخش کشاورزی و هم از منظر قوانین و مقرراتی این حوزه) پرداختیم. در ۲۸ مردادماه که به لحاظ تاریخی (البته به صورت اتفاقی) همزمان با سالگرد یک نقطه‌ی عطف تاریخی در کشور هست، قرار هست در آستانه‌ی شروع کار دولت جدید در رابطه با مباحث و به ویژه آب‌های زیرزمینی در این دولت گفتگو بکنیم. خدمت میهمانان عزیزی هستیم از دانشگاه، جامعه بهره‌برداران و جامعه مدنی و تلاش خواهیم کرد که از منظرهای مختلف به این موضوع نگاه کنیم. ما در شرایطی این نشست را برگزار می‌کنیم که از یک طرف آرزوهای جدی وجود دارد برای تغییر سمت و سو‌هایی که در حوزه‌ی آب‌های زیرزمینی شاهد هستیم، اما شاید امید چندانی وجود نداشته باشد. امشب می‌خواهیم در آستانه‌ی کار دولت جدید به این مساله بپردازیم، فرصت‌های رو به اتمام را یادآوری کنیم و روزمرگی‌های بی‌انتهایی که در طول تمام این سال‌ها تیشه به ریشه‌ی آب و آینده زده را بررسی نماییم. در این نشست خدمت همکاران محترمی از جامعه

فرهنگیان گرانقدر هم هستیم. در پایان این نشست لینکی قرار خواهیم داد که از طریق آن اطلاعات خودتون را ثبت بفرمایید، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش که یکی از دست‌اندرکاران برگزاری این سلسله نشست‌ها هست، برای شما عزیزان گواهی حضور صادر خواهد کرد. لطفاً از درج اطلاعاتتون در بخش پیام‌ها خودداری بفرمایید، چون به هر حال لابه‌لای پیام‌ها گم خواهد شد. ما فرم ویژه‌ای در انتها خدمتون تقدیم خواهیم کرد و امیدوارم تا پایان همراه ما باشید و مباحث به گونه‌ای باشد که شما عزیزان هم استفاده بفرمایید. از اینکه در خدمت عزیزانی از استان‌های مختلف از جمله سرکار خانم فرخ نهاد و همکاران دیگر ایشون هستیم، بسیار بسیار خرسندم و خیر مقدم عرض می‌کنم و امیدوارم که مباحث امشب برای شما عزیزان هم مفید به فایده باشد. اجازه می‌خواهم تا در آغاز برنامه از گروهی شروع کنیم که به نوعی بهره‌بردار، مطالبه‌گر و یا صاحب‌نظر جامعه مدنی هستند، همینطور از جامعه‌ی ذی‌نفعان و جامعه‌ی پیشکسوتان و صاحب‌نظران در حوزه‌ی آب نیز عزیزانی در نشست امروز تشریف دارند.

نمی‌دانم جناب آقای الموتی تشریف آوردند یا نه، من هنوز اسمشان را نمی‌بینم! اگر تشریف دارند، خواهش می‌کنم دستشان را بلند کنند تا به ایشان دسترسی بدهم.. خب، بله آقای الموتی، شما را دیدم. اجازه بدهید با آقای الموتی شروع کنیم و بعد از ایشان، در خدمت جناب آقای مهندس جهانی خواهیم بود. سپس در خدمت جناب آقای جوکاری از کشاورزان عزیز و مدیرعامل شرکت تعاونی تولید خواهیم بود. تلاش کردیم که در خدمت گروه‌های مختلفی باشیم و از فرمایشاتشان استفاده کنیم. امیدوارم که این زاویه دیدهای مختلف کمک کند تا در بخش پایانی این نشست با کمک دو استاد محترم آقایان دکتر داوری و شهبازبگیان نشست را جمع‌بندی کنیم. حضور جناب آقای دکتر رحمانی از شرکت مدیریت منابع آب ایران را هم قدر می‌شماریم و از کمک‌هاشان برای برگزاری این نشست سپاسگزاری می‌کنم و امیدوارم که از مباحث ایشان استفاده کنیم. خدمت خانم دکتر عابدینی هم که از دست‌اندرکاران و متولیان برگزاری نشست هستند، خیرمقدم عرض می‌کنم و درود می‌فرستم. جناب آقای الموتی، خوشحال می‌شویم در حد ۱۰ دقیقه دیدگاه‌های جامعه مدنی و شبکه تشکل‌ها را بشنویم. من به شما دسترسی دادم و از فرمایشاتتان استفاده می‌کنم.

آقای الموتی:

درود و سلام بر شما، مثل اینکه وبکم لب‌تاپ کار نمی‌کند، البته خب چیز زیاد عجیب و غریبی هم نیست! شاید اگر فقط صدا را داشته باشید، به لحاظ کیفی مطلوب‌تر باشد. سلام درود سلام عرض می‌کنم خدمت همه عزیزان، انشالله که سلامت باشند. بسیار خوشحالم که در خدمت شما بزرگواران هستم و پوزش می‌خواهم و رخصت از همه‌ی استادان بزرگوار و عزیزان حاضر در نشست، جسارت بنده را ببخشید از بابت اینکه آغازگر سخن در نشست امشب هستم. حقیقتش من فکر می‌کنم که ۱۰ دقیقه برای بنده خیلی زیاد باشد. اگر که بخواهم مغز کلام را شاید کلاً و در یکی دو جمله عرض نمایم (البته راجع به ابعادش می‌توانیم ساعت‌ها صحبت کنیم) این بود که واقعاً برای خود من به عنوان یک فعال محیط‌زیست و برای بسیاری از فعالان محیط‌زیست سراسر کشور که کارشان و به عبارتی زندگی‌شان همین فعالیت محیط‌زیستی است، یعنی یک مجموعه مستقل داوطلب غیردولتی که به طور حرفه‌ای این مسیر را دنبال می‌کنند و نه در اوقات فراغتشان و نه از روی تفنن یا صرفاً علاقه خاص، به عنوان یک مجموعه‌ی مطالبه‌گر توانمندساز در حد خودمان صرفاً از باب مسأله محوری (یعنی اینکه صرفاً بخواهیم به مشکل بپردازیم)، اگر صرفاً به یک سوال پاسخ داده شود، فکر می‌کنم که کفایت می‌کند و می‌تواند مبنای بحث‌های دیگر شود و آن هم اینکه همه‌ی عزیزان می‌دانند در طول سال‌های گذشته انواع و اقسام برنامه‌ها، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و دستورهای حتی خیلی بالادستی، در کنار اسناد بالادستی، دستورهای خاص حتی، مصداقی حتی، یا بعضی از فرمان‌های شاید خیلی سطح بالایی در حد معاون اول ریاست جمهوری، خود ریاست جمهوری و بسیاری از مطالعات و اقدامات دیگر انجام شده در حوزه‌ی مدیریت آب‌های زیرزمینی. به نظرم به میزان تقریباً مطلوبی به تناسب مطالعات موجود در حداقل کشورهای اطراف خودمون را که مقایسه می‌کنم (با کشورهای حالا به عنوان پیشرفته اصلاً مقایسه نمی‌کنم)، ولی به اندازه‌ی مطلوبی مطالعه انجام شده، سند تولید شده، دستورالعمل صادر شده، آیین‌نامه، توی قوانین اگر نیاز بوده اصلاحاتی صورت گرفته، سعی شده که در اسناد متأخری که تولید شده به این موضوع خیلی پرداخته بشود و جزء موارد اصلی برنامه اقدام و دستورکار اصلی چند دولت قرار گرفته است. فکر می‌کنم از این باب همه دوستان شاید هم‌نظر باشند که مشکل آنچنانی شاید وجود نداشته باشد، هرچند

می‌توان به این پرداخت که آیا خود این اسناد در واقع فرآیند درستی را برای تولید شدن طی کرده‌اند یا نه، من در همین نقطه می‌خواهم متوقف شوم. سوال من این است که اگر فرض کنیم که همه این‌ها درست انجام شده و همه این‌ها بر اساس اصول اساسی تولید اسناد، صدور آیین‌نامه‌ها، یا حتی تولید قوانین، راهکارها، رویکردها و سیاست‌ها انجام شده، چرا ما همچنان یک مشکلی به نام مدیریت آب‌های زیرزمینی داریم و اون چشم‌اندازهایی که چند بار تکرار کرده‌ایم، اصلاحش کرده‌ایم و مدام تقویتش کردیم و می‌خواستیم که به آنها برسیم، چرا این چشم‌اندازها محقق نشده است؟ سوال مدت‌های مدیدی این هست که اشکال کار کجاست؟ از دید من فعال حوزه تشکل‌های مردم‌نهاد حوزه اجتماعی مسلم است که من قطعاً جهت را می‌برم به سمت اینکه حوزه اجتماعی دیده نشده! اما می‌ترسم و این را با تحفظ مجبورم اعلام بکنم، چون احتمال می‌دهم که ممکن است که با یک دولت اجتماع- محور مثلاً تصور بسیاری از متصدیان امر این باشد که بسیار خوب، حرف شما قبول داریم! ما بحث اجتماعی را ندیدیم و حالا بیایم انبوه اسناد و قوانین و مقررات را در این حوزه بیاوریم و بیایم مباحث اجتماعی را هم ببینیم، واقعاً برای خود من با جای سؤال درد که آیا باز مشکلمان حل می‌شود یا نه؟! بنابراین احساس می‌کنم که برای ورود به بحث ما با یک مساله هیبریدی مواجه هستیم که ابعاد متعددی دارد. در ظاهر امر احتمالاً ما دچار یک مشکل عدم هماهنگی هستیم که آن اهدافی که برای مدیریت آب‌های زیرزمینی داشتیم را شاید بهش نرسیدیم، اما من از زاویه‌ی دید خودم احساس می‌کنم که آن چیزی که ما بهش حکمرانی می‌گوییم، اگر می‌خواهد در کف جامعه کار بکند، اگر می‌خواهد در عمل به نتیجه مطلوب برسد، باید به سمت حکمروایی شیفت کند. یعنی اینکه واقعاً هر حکمی که صادر می‌شود، سندی که ایجاد می‌شود و هر موضوع دیگری، دستوری که داده می‌شود، چقدر می‌تواند در بطن جامعه روا باشد؟! برای همه‌ی دست‌اندرکاران ساعت‌ها می‌شود راجع به بخش‌های مختلف این قضیه بحث کرد، مخصوصاً آقای دکتر رحمانی بزرگوار شاید تجربیات بسیار زیادی، تجربه زیسته بسیار زیادی در این سال‌ها داشته باشند و بگویند ما این را تست کردیم، آن یکی را آزمایش کردیم، این کار را کردیم.. ولی نمونه‌های متعددی می‌توان مثال زد از اینکه ما اگر در واقع تمامی دست‌اندرکاران و ذینفعان را ابتدا شناسایی کرده باشیم، کشف کرده باشیم، دیده باشیم و برای همه آنها حکم را روا کرده باشیم، یعنی حکم نهایی ما، سند

نهایی ما، برنامه‌ی اقدام نهایی ما، حاصل جمع اراده‌های تمام این ذینفعان باشد، بنظرم شاید یک حرکت و یک گام رو به جلو باشد. فعلاً به عنوان یک شاگرد و یک دانشجوی به حوزه‌ی اجتماعی و شاگرد همه عزیزان، تنها چیزی که به نظر می‌رسد به عنوان اینکه چرا مساله حل نمی‌شود و چرا مشکل هر بار بیشتر از قبل می‌شود و چرا هر دولتی می‌آید با انبوده شعارها، ادعاها و برنامه‌های جدید، همچنان نمی‌تواند این مسأله را حل کند، این است که آن چیزی که قرار هست در کف جامعه به طور واقعی اتفاق بیفتد، تمام ابعادش دیده نشده است، وگرنه این اسناد به راحتی می‌توانستند کار کنند و می‌توانستند به نتیجه برسند. خیلی حرف زدیم، کل کلام را شاید در همین یک سوال می‌شد پرسید که واقعاً اگر مساله بتواند به سمت اجتماعی شدن برود و همه‌ی ذینفعان را ببینند، آیا به نتیجه مطلوب‌تری می‌رسیم یا نه؟ این واقعاً یک سوال است. ممکنه عزیزان در صحبت‌هاشون بگویند خیر!، این را هم تست کردیم و تنها بخشی از مسأله است و ما مسایل بسیار مهمتر دیگری هم داریم. ممنونم از آقای مهندس سمیعی، ببخشید که بنده آغازگر سخن بودم، انشالله که عزیزان فرمایشاتشان را بفرمایند، اگر لازم بود در ادامه‌ی مسیر یکی- دو مورد را به عنوان تجربه‌ای که خود بنده هم در آن حضور داشتم، خدمت عزیزان خواهم متشکرم و سلامت باشید.

دبیر نشست:

خیلی متشکرم از جناب آقای الموتی، دبیر محترم شبکه تشکلهای مردم نهاد و اجتماع‌محور محیط زیست و منابع طبیعی کشور، و تاکیدی که روی مساله مباحث اجتماعی داشتید که البته به صورت سوال مطرح کردید که آیا لحاظ کردن مسأله اجتماعی اون اولویت اصلی و کلیدی است که باعث شده تا امروز مجموعه اسناد و مباحث به جایی نرسد یا نه لازم است تا از زاویه‌ی دید دیگری نیز به موضوع نگاه بکنیم!

اجازه می‌خواهم تا در خدمت جناب آقای مهندس جهانی، پیشکسوت و صاحب نظر محترم حوزه منابع آب باشیم. خواهش می‌کنم میکروفون و دوربین خودتون را روشن بفرمایید، ما در حدود ده دقیقه در خدمت شما خواهیم بود تا شنونده دیدگاه‌های حضرتعالی باشیم. ببینیم که در حال حاضر دولت جدید در چه شرایطی داره کارش را

شروع می‌کند، فکر می‌کنید اولویت‌ها و به نوعی هدف‌گذاری‌های واقع بینانه برای دولت چهاردهم به طور کلی در حوزه آب به طور خاص در حوزه آب‌های زیرزمینی چه می‌تواند باشد؟ آقای مهندس در خدمت شما هستیم.

آقای مهندس جهانی:

بسیار خب، اگر اجازه بفرمایید من دیگر تصویر را خاموش می‌کنم، شاید اخلاص کمتر و سرعت اینترنت بهتر شود. در شروع عرایض مجدداً خدمت اعضای محترم پنل بویژه دوستان گرانقدر، جناب آقای دکتر داوری عزیز، جناب آقای دکتر رحمانی و سایر بزرگواران سلام عرض می‌کنم، همین‌طور از شرکت‌کنندگان در این برنامه که به صورت مجازی در این وقت شب، زمان با ارزش خودشان را برای استماع و مشارکت در این گفتگو اختصاص دادند هم به طور ویژه‌ای تشکر می‌کنم و امیدوارم که در پایان این گفتگو، انشالله همه‌ی شرکت‌کنندگان (چه اعضای محترم پنل و چه آنهایی که در بحث‌ها مشارکت دارند و به طور کلی همه‌ی شرکت‌کنندگان) نوعی احساس مفید بودن از شرکت در آن داشته باشند. شما عنوان این نشست را آب‌های زیرزمینی و دولت چهاردهم گذاشتید، بنابراین فکر می‌کنم که در این نوبت از بحث که حالا به اصطلاح نوبت چهارم هم هست، در مورد آب‌های زیرزمینی دیگر مجال برای نظریه‌پردازی و امثال آن، وجود ندارد. بهتر هست که واقعاً ببینیم دولت چهاردهم در مورد آب زیرزمینی چه گفته و آیا آن چیزی که گفته، می‌تواند نسخه شفاف‌بخشی برای آینده آب‌های زیرزمینی باشد یا نه؟ بنابراین، بنده به اصطلاح عرایض خودم را که البته ممکن است طولانی باشد، ولی در عرض ۱۰-۱۲ دقیقه در بخش اول عرض می‌کنم و دیدگاه‌ها و توصیه‌های خودم را شاید به نوبت دوم موکول نمایم. برای اینکه یک چارچوبی تهیه کرده‌ام برای این جلسه و امیدوارم فرصت برای بیان که همه اون‌ها وجود داشته باشد. حتماً همه بزرگواران و شرکت‌کنندگان در جلسه می‌دانند که وزارت نیرو و وزیر محترم جدید نیرو برنامه‌ای را ارایه کرده‌اند و این برنامه به مجلس هم تقدیم شده و احتمالاً در دسترس بزرگواران هم هست. من این برنامه را یکی دو نوبت مرور کردم! از این جهت اتکای من بیشتر بر روی این هست که ببینیم در این برنامه چه چیزهایی در مورد موضوع آب زیرزمینی گفته شده است. البته ترجیح من این بود که بهتر است ما (اندیشکده تدبیر آب ایران منظورم هست) اول در مورد کلیات برنامه بخش آب یک جلسه و یا گفتگویی را می‌گذاشتیم (به زعم خودم عرض می‌کنم). من

نقدهای بسیار جدی به این برنامه‌ای که تحت عنوان برنامه وزیر محترم ارائه شده دارم! ولی خب به دلیل اینکه عنوان آب زیرزمینی هست، ناچار هستم که از بیان آن بگذرم، ولی توصیه می‌کنم که جنابعالی و سایر دوستان تا فرصت از دست نرفته است، یک جلسه دیگری برای بررسی کلیات برنامه آب (البته در برنامه‌ای که داده شده، آب و نیرو یعنی انرژی و آب هست، ولی حتی در این برنامه هم ما هیچ ارتباطی را بین نکسوس آب و انرژی ملاحظه نمی‌کنیم. از این که بگذریم، من در ابتدای عرایضم چند فکت - فیگور از این برنامه استخراج کردم که می‌خواهم خدمت شما عرض کنم، چون نتیجه‌گیری در دنباله‌ی عرایضم بر همین اساس است. دوستان خوب توجه بفرمایید، در صفحه ۴۵ این سند و در بیان وضعیت موجود آب کشور، به بیلان سال ۱۳۸۹ اشاره شده، یعنی ۱۵ سال پیش! به عنوان کسی که سالها در وزارت نیرو کار کرده‌ام، عرض می‌نمایم که زیبنده نیست وزیر محترم نیرو که می‌خواهد وارد دولت بشود... برای بیان وضع موجود به کاری که ۱۵ سال پیش انجام شده استناد نماید! این نشانه یک آشفتگی شدید در اطلاعات و داده‌های پایه هست که حتماً در جلسات قبل هم صحبت شده و این نشان می‌دهد که ما تا چه اندازه در این زمینه (هرچند که تلاش‌های عمده‌ایی هم شده و ما نافی اون‌ها نیستیم)، مشکل داریم! به هر سو واقعیت مساله این است که این یک نماد است! اینکه به اصطلاح برنامه‌ای ارائه می‌شود و عنوانش وضع موجود بوده ولی اطلاعات آن مربوط به سال ۱۳۸۹ بوده است. در این به اصطلاح برنامه یا بر اساس اطلاعات بیلان ۱۳۸۹، گفته شده که اضافه برداشت سالانه از ذخایر آب‌های زیرزمینی سالانه ۵/۸ میلیارد مترمکعب است. یعنی بیشتر از تغذیه‌ی طبیعی و اضافه برداشت می‌کنیم! با کمال تاسف ما اصلاً در سال ۱۳۸۹ مبنای تجمعی کسری بیلان را نداریم، ولی اگر همین رقم را هم قبول کنیم، یعنی ۵/۸ را در عدد ۱۵ ضرب کنیم، این بدان معناست که از سال ۱۳۸۹ به این سو، نزدیک به ۸۷ میلیارد مترمکعب هم اضافه برداشت به آن رقم پیشین یعنی رقم پایه‌ای که در سال ۱۳۸۹ بود، اضافه نماییم. این را صرفاً از این جهت عرض کردم که دوستانمون در فضای به اصطلاح موضوع قرار بگیرند. چرا که نتیجه‌گیری‌ها بر این اساس خواهد بود! ببینید یک جدول دیگری در این برنامه هست که از به اصطلاح سند مصوب امنیت غذایی (سند تصویب شده در یکی از شوراهای عالی کشور) برداشت شده است. در این سند گفته شده که، خوب توجه بفرمایید! مصرف آب کشاورزی بنا به روایت وزارت جهاد هفتاد

میلیارد مترمکعب و وزارت نیرو، هشتاد و یک میلیارد مترمکعب است. توجه داشته باشید! یعنی ما فقط نزدیک به ۱۱ میلیارد متر مکعب اختلاف محاسباتی داریم یا در واقع تعارض دیدگاه داریم! به این موضوع توجه داشته باشید که این یک سند رسمی هست که به تایید رسیده است! در همین گزارشی که ارایه شده، باز اطلاعاتی در مورد اضافه برداشت از آب‌های زیرزمینی در برنامه‌ی هفتم ارایه شده، در برنامه‌ی هفتم (یعنی اهداف برنامه‌ی هفتم)، توجه کنید مبنا سال ۱۳۹۸ هست! گفته شده که اینجا گفته شده که اضافه برداشت جمعی ۱۳۱ میلیارد مترمکعب در سال ۱۳۹۸ بوده که در سال ۱۴۱۱ قرار است که به ۱۰۵ میلیارد مترمکعب برسد! در حالی که در همین سند یک به اصطلاح نموداری وجود دارد و در آنجا گفته شده که در حال حاضر، یعنی در سال ۱۴۰۳، بیلان منفی ما حدود ۱۵۰ میلیارد مترمکعب است. این آشفتگی اطلاعاتی را توجه داشته باشید! حالا من عرض می‌کنم که همه این‌ها را کنار بگذاریم، اگر که همین اطلاعات را مبنا قرار دهیم، در جایی گفته شده که در طول برنامه‌ی هفتم ما برداشت از منابع آب زیرزمینی را از ۵۰ میلیارد مترمکعب به ۳۶/۷ میلیارد مترمکعب می‌رسانیم، و ۱۵ میلیارد متر مکعب هم به اصطلاح جبران تراز منفی خواهیم داشت. نظر من این است که ما از این از این به اصطلاح جدولی که به عنوان اهداف برنامه هفتم گفته شده، با همه‌ی اون آشفتگی‌هایی که عرض کردم، استقبال کنیم، و ببینیم که (این را من برای برای دور دوم صحبت‌ها می‌گذارم) برای تحقق این رقم، در برنامه وزیر محترم نیرو چه چیزایی گفته شده است؟ آیا این مواردی که گفته‌اند (توصیه می‌کنم سایر اعضای محترم پانل هم اگر تمایل دارند، از این جهت به این مسأله توجه کنند)، می‌تواند منجر به تحقق اهداف برنامه بشود یا خیر؟ من در بخش دوم صحبت‌ها، اگر که فرصت فراهم شود (چون برنامه را دقیق خوانده‌ام)، به این موارد اشاره خواهم کرد، اینکه چه گفتند و چرا نمی‌شود به این آرزوها رسید؟! و بعد توصیه‌هایی را هم که برای تحقیق این امر دارم، انشالله در دور دوم صحبت‌ها خدمتتان عرض خواهم کرد. بسیار متشکرم از حوصله‌ای که به خرج دادید.

دبیر نشست:

متشکرم از آقای مهندس جهانی، از پیشکسوتان و صاحب‌نظران محترم حوزه آب، این را هم خدمت عزیزان عرض نمایم که در رابطه با برنامه‌های ارائه شده توسط کاندید وزارت نیرو و کاندید وزارت جهاد کشاورزی، دو شب

متوالی پیش رو، یعنی فردا شب و پس فرداشب، شبکه تشکلهای نشست را برگزار خواهد کرد و این برنامه‌ها در آنجا بررسی خواهد شد. البته یکی از عزیزان پیش از نشست زمانی که این برنامه‌ها را تورق می‌کردیم به نکته جالبی اشاره داشت مبنی بر اینکه این برنامه به احتمال خیلی زیاد و مشابه بسیاری از برنامه‌های دیگر، کپی‌برداری از چند سند و مباحث موجود بوده که ظرف چند ساعت آماده شده و صرفاً از جهت رسوم و روال معمول ارائه شده است. نمیدانم که بررسی دقیق این برنامه‌ها تا چه اندازه گره‌گشا خواهد بود! ولی قاعدتاً نیاز هست که حداقل در این برهه گوشزد شود که آنچه که قرار بر ارائه آن بوده، این چیزی نیست که ارائه شده است! در هر صورت، شبکه تشکلهای فردا شب و پس فردا شب این دو برنامه را مورد بحث و بررسی قرار خواهد داد. از آقای جوکاری عزیز می‌خواهم که در صورت حضور در جلسه و عدم دسترسی به میکروفن و دوربین، دستشان را جهت فعال‌سازی بلند نمایند تا که من دوباره دسترسی بدهم، امیدوارم که مشکل قطعی برق هم که در ساعات‌های اخیر در آنجا وجود داشته، رفع شده باشد. جناب آقای جوکاری عزیز مدیرعامل محترم شرکت تعاونی تولید از جنوب استان فارس بوده و خودشان هم دست‌اندرکار امر کشاورزی هستند. می‌خواهیم از دید ذینفعان و بهره‌برداران بخش کشاورزی ببینیم که داستان آب در حال حاضر چه هست و چه اولویت‌هایی برای سال‌های پیش رو و آب در دولت جدید به نظرشان می‌رسد. خب خوشبختانه ارتباط برقرار شده است، آقای جوکاری عزیز در خدمت شما هستیم.

آقای جوکاری:

بسم الله الرحمن الرحيم، عرض سلام، ادب و احترام خدمت همه مهمانان عزیز دارم، خصوصاً مهمانان ویژه‌ای که در این نشست حضور دارند و خیلی خوشحال هستم که فرصتی به بنده داده شد که با موضوع "آب‌های زیرزمینی و دولت چهاردهم؛ از آرزوها تا ناامیدی‌ها" در خدمت شما بزرگواران باشم. تقدیر و تشکر می‌کنم از جناب آقای مهندس سمیعی که دبیر این نشست هستند و این نشست را تدارک دیدند. بنده به عنوان نماینده‌ای از بخش تشکلهای کشاورزی و عزیزان کشاورز خدمت شما حضور دارم و موضوعات را از دیدگاه کشاورزان عزیزم و تشکلهای کشاورزی خدمت شما عرض خواهم کرد. با توجه به اینکه وقت هم کم هست، سعی می‌کنم موضوع را به صورت خلاصه و مفید خدمت عزیزان عرض کنم. یکی از مسائل و مشکلاتی که در بحث بحران آب در همه

مناطق و خصوصاً منطقه جنوب فارس و جنوب ایران وجود دارد، بحث برداشت‌های بی‌رویه از چاه‌های غیرمجاز و همچنین چاه‌های مجاز که برداشت غیر مجاز انجام می‌دهند است. همانطور که دوستان عزیز و بزرگواران و همه اساتید حاضر در جریان هستند، در عمل، سه نوع برداشت از آب‌های زیرزمینی اتفاق می‌افتد: برداشت مجاز از چاه‌های مجاز، برداشت غیرمجاز از چاه‌های مجاز و برداشت غیر مجاز از چاه‌های غیرمجاز! یکی از معضلات عمده امروز کشور ما همان برداشت غیرمجاز از چاه‌های غیرمجاز هست. تا به امروز هم راه کارهای بسیار مناسبی از جمله الزام تمامی کشاورزان به نصب کنتورهای هوشمند و کنترل هوشمند برداشت (که چند سالی است که به صورت جدی دنبال می‌شود)، توسط اساتید و بزرگان سراسر کشور ارائه شده است که انشاءالله در برنامه‌ی برنامه دولت چهاردهم به صورت جدی دنبال می‌شود و میزان برداشت آب از طریق نصب کنتورهای حجمی بر روی چاه‌ها، به صورت هوشمند کنترل می‌شوند.

دبیر نشست:

جناب آقای جوکاری عزیز، ما صدای شما را با قطع و وصل زیادی دریافت می‌کنیم، امکان این وجود دارد که مقداری جابه‌جا شوید؟ لطفاً جایی تشریف داشته باشید که ما بتوانیم صدای شما را واضح‌تر بشنویم! صدای آقای جوکاری اشکال دارد، اگر ظرف چند ثانیه آینده صدای ایشان را به صورت واضح داشتیم، ادامه خواهیم داد. و در غیر این صورت، در ادامه برنامه مجدداً به ایشان بازخواهیم گشت و می‌خواهم خواهش کنم که به طور مشخص به ما بگویند که به نظر ایشان مسائل یا اولویت‌های اصلی که در بخش کشاورزی وجود دارد چه هست؟ از همکاران گرامی خواهش می‌کنم با توجه به اینکه زمان کوتاه است، از بیان کلیات عبور کنیم و مشخصاً دیدگاهی که به نظر شما در حال حاضر و برای دولت جدید اولویت دارد را مورد توجه قرار دهید. آقای جوکاری عزیز، یک بار دیگر تلاش می‌کنیم با شما ارتباط بگیریم، امیدوارم که صدای شما واضح باشد، خواهش می‌کنم در جایی قرار بگیرید که اینترنت مناسب‌تری داشته باشو تا بتوانیم صدای شما را به صورت واضح بشنویم. خواهش می‌کنم یک بار دیگر میکروفون خودتون را باز بفرمایید، امیدوارم صدای شما را واضح‌تر داشته باشیم.

آقای جوکاری:

خب با توجه به اینکه وقت کم هست، اصل مطلب را سریع و همانطور که آقای مهندس سمیعی می‌فرمودند، خدمت شما دوستان عزیز عرض خواهم کرد و انشاءالله امیدوارم که دولت چهاردهم، چهار اصل اساسی را که در زمینه نحوه بهره‌وری بیشتر و همچنین استفاده کمتر از آب‌های زیرزمینی هست را انشاءالله به سرانجام برساند. یکی از این اولویت‌ها، الزام تمامی کشاورزان به نصب کنتورهای هوشمند و کنترل هوشمند برداشت آب‌های زیرزمینی هست. دوم اینکه وزارت جهاد کشاورزی برای تغییر الگوی کشت به سمت کشت‌های کم‌آبر و روش‌های نوین آبیاری و همچنین توسعه کشت‌های گلخانه‌ای برنامه‌ریزی دقیق و منظمی داشته باشد و یک موضوع مهمی هم هست که مشارکت مردم در حفظ و نگهداری منابع و حراست از تاسیسات و زیربناهایی که در زمینه آب‌های زیرزمینی و همچنین آب‌های سطحی وجود دارد، انشاءالله با جدیت بیشتری در این دولت ادامه پیدا کند و چون ما به عنوان یک تشکل کشاورزی حقیقتاً تو این زمینه هم دخیل هستیم و به استناد ماده پنج که در قانون تشکل‌های کشاورزی وجود دارد، واحد مدیریت آب‌بران تشکیل دادیم که ۱۹۰ نفر از کشاورزان عزیز و بهره‌برداران در حوزه خدما آن هستند و آنها را به گروه‌های پنج نفره تقسیم کردیم و هر گروهی بحث حراست و حفظ و نگهداری از منابع آب‌های زیرزمینی هر منطقه‌ای و مشکلاتی که در این زمینه وجود داشته را بر عهده دارد و به صورت کلی ماهیانه یک یا دو بار در ماه جلساتی تشکیل می‌دهیم و نظراتشان را جمع‌آوری، جمع‌بندی و ارایه می‌کنیم. متأسفانه با توجه به اینکه سیاست‌های دولت بر این بود که با سازمان آب منطقه‌ای تفاهم حاصل شود، متأسفانه به آن تفاهم نهایی نرسیدیم و این اقدام هنوز به نتیجه نهایی نرسیده است و امیدواریم که انشاءالله در دولت چهاردهم این قضیه که بحث تشکیل واحد مدیریت آب‌بران و حضور مردمی و کشاورزان و دخیل دانستن آنها در حفظ و حراست از آب‌های زیرزمینی هست، به سرانجام برسد و انشاءالله بتوانند هر چه سریعتر بحث بحران آب و برنامه‌ریزی و مدیریت بهتر آن را داشته باشیم. اگر که وقت باشد، انشاءالله در نوبت بعدی برنامه، با موضوعات دیگری در خدمت شما بزرگواران و عزیزان هستیم.

دبیر نشست:

متشکرم از جناب آقای جوکاری، می‌دانم که گرفتاری‌هایی داشتید و منطقه هم از لحاظ مختلف مشکلاتی داشت، اما لطف کردید و در جلسه حضور پیدا کردید. در صورتی که فرصت بود مایل هستیم باز هم از فرمایشات شما استفاده کنیم. دوستان عزیز یک زمانی را هم خواهیم داشت برای اینکه نکات همکاران گرامی بحث بشود، اما به نکاتی اشاره کردند که یکی از آنها واقعاً یکی از دلایل اصلی برگزاری نشست امشب هست. ما در طول ماه‌های اخیر، انتخاباتی برای تعیین بالاترین مقام اجرایی این کشور داشتیم. منتهی جای خالی مساله آب به طور کلی و مسأله‌ی آب‌های زیرزمینی به طور خاص، در تمام صحبت‌ها و نکاتی که عزیزان در این مدت می‌گفتند وجود داشت. رییس جمهور منتخب هم به هر حال از این قاعده مستثنی نبودند و تا آنجایی که ما دسترسی داشتیم، ایشان در رابطه با آب و آب‌های زیرزمینی حتی اشاره‌وار هم نپرداختند که واقعاً هم مظلومیت آب و بویژه آب‌های زیرزمینی و هم نادیده گرفتن این بحران بزرگ را گوشزد می‌کند. اجازه می‌خواهم تا در این قسمت خدمت آقای دکتر رحمانی باشیم. بعد از ایشان در خدمت دیگر میهمانان گرامی و سایر شرکت‌کنندگان حاضر خواهیم بود، تا قبل از آنکه برای جمع‌بندی به سراغ اساتید محترم برویم. آقای دکتر رحمانی سال‌ها در شرکت مدیریت منابع آب ایران و وزارت نیرو دست‌اندرکار طرح احیاء و تعادل‌بخشی آب‌های زیرزمینی بوده و در حال حاضر هم مدیریت این طرح را در مقیاس کلان ملی بر عهده دارند. آنچه که تا اینجا صحبت شد، ناظر بر این بوده که مباحث اجتماعی آن طور که آقای الموتی گفتند دیده نشده، جناب آقای جهانی در رابطه با آمار و داده‌ها صحبت کردند و نمونه‌های مختلفی هم آوردند و آقای جوکار هم در رابطه با مباحث مرتبط با کنتور و کنترل برداشتهای غیرمجاز و مباحثی که در حوزه بهره‌برداری بخش کشاورزی هست، نکاتی داشتند. می‌خواهیم خدمت آقای دکتر رحمانی عزیز باشیم و ببینیم که حکمرانی آب در طول سال‌های اخیر به چه سمت و سویی آمده و فکر می‌کنند که در طول چهار سال آینده اولویت‌های اصلی چه خواهد بود و نقاط واقع‌بینانه‌ای که در چند سال آینده می‌توانیم به سمت و سوی آن بریم چه هست؟ آقای دکتر در خدمت شما هستیم.

آقای دکتر رحمانی:

بسم الله الرحمن الرحيم، بنده هم خدمت شما و همه‌ی حاضرین در این نشست عرض سلام، ادب و احترام دارم و تشکر می‌کنم از همه دوستان و به ویژه آقای مهندس سمیعی که برای برگزاری نشست زحمت کشیدند. واقعیت این هست که همه اذعان داریم به اینکه منابع آب زیرزمینی ما در وضعیت مناسبی نیست و ما در یک نابسامانی در این زمینه به سر می‌بریم. بخشی از این نابسامانی برعهده بخش مدیریت این و بخشی هم برعهده بخش بهره‌برداری از منابع آب زیرزمینی است. اگر قرار باشد که در مدیریت آب زیرزمینی کشور اتفاقی بیافتد، باید در هر دو بخش مدیریت و بهره‌برداری باشد. همانطوری که آقای مهندس سمیعی نیز فرمودند، متأسفانه ما در برنامه‌هایی که کاندیداهای ریاست جمهوری مطرح می‌کردند، کمترین اشاره و کمترین اهمیت را در خصوص بخش آب زیرزمینی و شاید کلاً بگویم منابع طبیعی بوده است. در مطالباتی که در بحث مناظره‌های ریاست جمهوری صورت می‌گرفت و برنامه‌هایی که ارائه می‌شد، تقریباً کسی به بخش منابع طبیعی و منابع آب توجهی نمی‌کرد و مطالبه‌ای در این زمینه ایجاد نشده بود. ما در زمینه منابع آب زیرزمینی مان شاید به شرایط حدی رسیده‌ایم، در خیلی از جاها الآن بحث فرونشست، شورشیدن آبخوان‌ها و خشک‌شدن آبخوان‌ها را داریم و با توجه به اهمیتی که منابع آب زیرزمینی دارد، به ویژه در مناطق مرکزی فلات مرکزی ایران، که به صورت کامل و صددرصد به این منابع وابسته هستند، اگر قرار هست که اتفاقی در مدیریت منابع آب بیفتد، باید سمت و سو و نگاه مدیریتی کشور عوض شود. متأسفانه یکی از عواملی که وضعیت منابع آب زیرزمینی ما را به این شکل رسانده، این بوده که همیشه بحث توسعه منابع آب، نسبت به حفاظت و بهره‌برداری از آب به ویژه منابع آب زیرزمین، در اولویت قرار داشته است. اگر قرار باشد که دولت چهاردهم اتفاقی را در مدیریت منابع آب رقم بزند، این اتفاق باید به این شکل روی بدهد و به نتیجه برسد که ما رویکردمان را از توسعه به سمت حفاظت و بهره‌برداری سوق دهیم. یکی از نکات مهمی که در زمینه توجه به منابع آب مهم است، این است که اهداف و برنامه‌هایی که در دولت تدوین می‌شود، اینها باید با همدیگر همسو باشند، یعنی اینکه اگر قرار هست تا ما در بخش کشاورزی به خودکفایی برسیم، تولید یک سری از محصولات کشاورزی را افزایش بدهیم، مخصوصاً محصولاتی که غیر استراتژیک هستند،

همزمان باید حجم آب کشاورزی را هم کاهش بدهیم. خب، اینها با همدیگر منافات دارند! اگر قرار هست توسعه صنعتی پیدا کنیم، مخصوصاً در مناطقی که بیشتر به منابع آب زیرزمینی وابسته هستند، مثل مناطق مرکزی کشور، اینها یک سری برنامه‌های ناهمسو هستند. توسعه جمعیت در مناطقی که به ویژه به منابع آب زیرزمینی وابسته هستند، اینها نمی‌توانند با بحث مدیریت منابع آب همسو باشند. توسعه‌ی صنعتی، توسعه جمعیتی، توسعه شهری.. را عرض کردم. پس اگر قرار باشد که در دولت جدید (من در این کامنت‌های که دوستان می‌نوشتند البته یک احساس ناامیدی می‌دیدم از این که بالاخره آیا ما می‌توانیم آب زیرزمینی کشور را نجات بدهیم یا نه و آیا برنامه‌ای که آقای دکتر علی‌آبادی ارائه کردند برای مدیریت منابع آب کشور، ما را به آن اهدافی که می‌خواهیم، می‌رساند و یا خیر..) برنامه‌ای که آقای دکتر علی‌آبادی ارائه کردند، ما را به آن اهدافی که می‌خواهیم، برساند، باید این برنامه در کلیت دولت همسو باشد با سایر برنامه‌هایی که در وزارتخانه‌هایی مثل وزارت جهاد کشاورزی، سمت و سایر بخش‌هایی که به نوعی به تامین آب نیاز داشته و مصرف کننده اصلی آب هستند. یعنی هنر دولت باید این باشد که بتواند این یکدستی را در مدیریت منابع آب کشور ایجاد کند. نکته مهمی را آقای الموتی که از جانب تشکل‌ها صحبت می‌کردند، اشاره کردند. ببینید، من به عنوان کسی که شاید سال‌ها هست که در زمینه منابع آب زیرزمینی که دارم کار می‌کنم و طرح احیاء و تعادل‌بخشی را پیش می‌بریم، واقعاً به این جمع‌بندی رسیده‌ام که اگر قرار باشد طرح احیاء و تعادل‌بخشی و اصلاً مدیریت منابع آب زیرزمینی به نتیجه برسد، لازمه آن این هست که مردم پای کار بیایند. یعنی ما بتوانیم از توان خود مردم استفاده بکنیم و مدیریت را از طریق تشکل‌های آب‌برانی که ایجاد شده و یا مدیریت مشارکتی در دشت‌ها واگذار نماییم. تا وقتی که مردم احساس نکنند منابعی که وجود دارد، متعلق به خود آنهاست و منابع مشترکی که در اختیار یک جمعی هست، متعلق به همه آنهاست، عملاً رقابت در بهره‌برداری بیشتر خواهد بود. در نتیجه فکر می‌کنم که اگر قرار باشد در دولت چهاردهم اتفاقی بیفتد و منجر به این بشود که بتوانیم مدیریت منابع آب زیرزمینی را بهبود ببخشیم (حالا توی این کامنت‌ها نوشته بود که اصلاً به نتیجه نخواهیم رسید) و یا حداقل بتوانیم در سطح شرایط فعلی حفظ کنیم، لازمه‌اش این هست که اولاً همراهی و همدلی و یکپارچگی در برنامه‌های دولت ایجاد بشود و دوماً از توان مردم و تشکل‌هایی که وجود دارد، بتوانیم

استفاده کنیم و این دوستان خودشان کمک نمایند. نکات زیادی هست که می‌توانم اشاره کنم، ولی ترجیحاً این هست که بیشتر شنونده باشم در این جلسه، حال باز اگر فرصتی بود و یا لازم شد در خدمت شما خواهم بود و می‌توانم در بخش بعدی صحبت نمایم، فعلاً به همین مقدار بسنده می‌کنم.

پرسش و پاسخ

دبیر نشست:

از آقای دکتر رحمانی، معاون محترم دفتر توسعه نظام‌های فنی و بهره‌برداری شرکت مدیریت منابع آب ایران، خیلی ممنونم. خب، اگر اجازه بدید در این قسمت در خدمت عزیزانی باشیم که به عنوان میهمان در جمع ما حضور دارند. خب، تعدادی از عزیزان کامنت‌هایی گذاشته‌اند، آقای مهندس خلقی، احمدی.. برای سایر عزیزان دیگری که دست بلند کرده‌اند، اگر اجازه بدهید، چیزی در حدود ۱۵ دقیقه را اختصاص می‌دهیم و اگر نیاز بود می‌توانیم باز زمان آن را بیشتر هم بکنیم. تا کنون سه نفر از عزیزان دست بلند کرده‌اند، به ترتیب در ابتدا خدمت آقای موسوی عزیز خواهیم بود، در ادامه در خدمت آقا یا خانم ریسرچر (پژوهشگر) و بعد هم در خدمت آقای مهندس خلقی خواهیم بود، فقط خواهش می‌کنم کوتاه باشد و اگر اون اولویت‌های اصلی که مد نظرتان هست را خیلی کوتاه و مجمل بفرمایید، می‌توانیم در خدمت تعداد بیشتری از عزیزان باشیم. آقای دکتر موسوی در خدمت شما هستیم، به شما دسترسی داده شد، لطفاً بفرمایید.

آقای دکتر موسوی:

عرض سلام دارم خدمت شما و سایر عزیزان و استاد گرامی جناب آقای دکتر داوری و سایر عزیزان، بحث من این است که این آب زیرزمینی یا مباحث اینگونه را روی فلات مرکزی متمرکز کنیم. ما در سه استان شمالی، استان‌های جنوبی و استان‌های غرب زاگرس مشکل داریم ولی مشکل اصلی ما در فلات مرکزی هست! اگر که همه چیز را بر روی فلات مرکزی متمرکز نماییم، قضایا شفاف می‌شود. مثلاً اگر متوسط شوری که الان داریم، ۴۰۰ است، برای فلات مرکزی این مقدار به مثلاً ۶۰۰۰ می‌رسد و برای مسئولین روشن می‌شود! یعنی وقتی می‌گوییم آب زیرزمینی در فلات مرکزی یعنی هیچی، یعنی تمام! بیاییم همه‌ی فعالیت‌هایمان را بر روی فلات مرکزی متمرکز کنیم، اگه بارش را می‌خوایم بیان کنیم، نگوییم بارش متوسط ۲۴۰ میلی‌متر در سال است، بگوییم بارش در فلات مرکزی بارش در سه استان شمالی، بارش در استان‌های غرب زاگرس تا این وزیر و این به اصطلاح رییس جمهور، آگاه شوند که جریان چه هست! به خدا قسم این شفاف نیست! فلات مرکزی کشور دیگری است! اصلاً فلات مرکزی

یک چیز است، سه استان شمالی چیز دیگری است. اصلاً اینها را نباید با یکدیگر تلفیق کرد! حرفم این بود و صحبت دیگری ندارم.

دبیر نشست:

ممنون از شما، در واقع نکته اصلی شما داستان تمرکز هست بر نقاط اصلی که دچار مشکل هستند. خب، آقا یا خانم پژوهشگر، شما هم‌اکنون دسترسی دارید، بفرمایید خواهش می‌کنم. مثل اینکه در حال حاضر تشریف ندارند، آقای مهندس خلقی عزیز شما بفرمایید!

آقای مهندس خلقی:

درود بر شما، من سپاسگذارم از شما و سایر دوستانی که در این گفتگو شرکت کردند. ببینید، یک چیزی را مشخصاً باید عرض نمایم! وزیری که از مشکلات منابع آب زیرزمینی کشور اطلاع ندارد، اصلاً برای چی می‌خواهد وزیر نیرو بشود؟! این اولین مسأله! این وزیر نیرو، یا وزیر کشاورزی و یا وزیر صمت.. خاص دولت آقای پزشکیان نیست! در دولت‌های قبل هم همین مشکلات وجود داشته است. این را بی‌پرده بگویم که فقط این نیست که تناقض داشته باشند، اینها با یکدیگر تعارض منافع هم دارند، به نوعی یکی می‌خواهد آب بیشتری مصرف کند، دیگری می‌خواهد آب کمتری در دسترس قرار یگیرد. اول باید اصلاح بشود! با توجه به الگوی اقتصاد سیاسی موجود در جامعه، من خیلی بعید می‌دانم که تناقضات و تعارضات میان جهاد کشاورزی و وزارت صمت و یا نیرو در بحث آب حل بشود. مسأله‌ای که می‌خواهم بدان اشاره کنم (کوتاه کنم که به دیگران هم وقت برسد)، این است که دوستان! از نظر هیدروژئولوژیکی (لااقل بر اساس این ۳۴ سال سابقه کاری که من دارم) و مخصوصاً در حوزه‌ی کویر فلات مرکزی ایران، به هیچ عنوان هیچ دشتی قابلیت احیاء ندارد! با توجه به این وضعیتی که الان وجود دارد، نهایت سعی و تلاشی که می‌توان کرد این است که سرعت نابودی منابع آب‌های زیرزمینی را بکاهید. این بحث و صفت احیاء شدن و متعادل شدن، به نظر من فریبی بیش نیست! این را می‌توان از نقطه نظر علمی و هیدروژئولوژیکی به همه‌ی دوستان ثابت کرد، سپاسگذارم.

دبیر نشست:

خیلی متشکرم جناب آقای مهندس خلقی. سرکار خانم ریسرچر در خدمت شما هستیم.

خانم اشتیاقی:

سلام عرض می‌کنم. اشتیاقی هستم، پژوهشگر اجتماعی آب. با توجه به اینکه دوستان از زوایای مختلف از نظر بحث قانونی، سازوکارهای قانونی و مشکلاتی که وجود دارد و یا بحث‌های حکمرانی و... من نکته‌ای را می‌خواستم عرض کنم (در واقع کامنت هست) اینکه در این مباحث، حالا چه آب زیرزمینی و آن تعارض منافی که آقای خلقی به درستی بدان اشاره کردند... ما مشارکت را زمانی می‌توانیم از حالت بالقوه ببه صورت بالفعل درآوریم که آن گره‌ها و گلوگاه‌های تعارض منافع را بیایم و شناسایی کنیم که در کجای حکمرانی آب اتفاق می‌افتد! یعنی بیایم حکمرانی آب را دقیق مشخص کنیم و در بحث حکمرانی آب، باز فکر می‌کنم که این بحث محلی ملی را هم باید ببینیم! حالا خاطر من نیست کدام بزرگواری (فکر می‌کنم آقای موسوی بودند) اشاره کردند که با توجه به اینکه مناطق شمالی ایران، مناطق فلات مرکزی و غیره به لحاظ شرایط متفاوت هستند، آن بحث آماری را اشاره کردند، من می‌گویم در بحث حکمرانی هم ما باید این را لحاظ کنیم که این حکمرانی باید با توجه به اقلیم و منطقه دیده شود. نوع و جنس مشارکت دیده شود، و اینکه حالا به طور خاص در بحث آب‌های زیرزمینی که شما می‌فرمایید و به طور عام موضوع آب، بحث مشارکت جامعه محلی را فقط در حرف نیاوریم، این ساز کار را در قانون خود ببینیم. چیزی که من به عنوان یک پژوهشگر اجتماعی حوزه‌ی آب می‌بینم، این هست که ما بیشتر در صحبت‌ها و گفتگوها در مورد مشارکت می‌پردازیم و در لایحه قانونی حرف از ذینفعان. در جهاد کشاورزی، کشاورز را به عنوان ذینفع اصلی دیدیم، ولی در لایحه‌های سیاست‌گذاری به صورت مشخص دیده نشده است. اینها چیزهایی است که باید در موردش بیشتر صحبت شود و بیشتر کار بشود. یک مورد دیگر هم که اصلاً شاید به این موضوع بی‌ربط باشد، ولی به هر صورت تمایل دارم که این صحبت را داشته باشم، این است که موضوع سواد آبی را در بخش کشاورزی باید خیلی جدی بگیریم! اخیراً من یک پژوهشی بین کشاورزان شمال ایران انجام داده بودم چرا که واقعاً برای من سؤال شده بود که چقدر به لحاظ سواد آبی، کشاورزان ما به لحاظ دانش و کاربست آن و هم به

لحاظ مطالبه‌گری زیادی خلع دارند! و این را هم حتی ما باید در لایه سیاست‌گذاری ببینیم. حال در اصطلاح عمومی ما می‌گوییم فرهنگ‌سازی که من با این اصطلاح خیلی موافق نیستم! که باید این لایه را هم ببینیم، و اینکه موضوعات اجتماعی را بیشتر در مباحث آب ببینیم. متأسفانه مباحث اجتماعی بیشتر ویتترین شده در عمل توجه به موضوع اجتماعی و زاویه‌ی اجتماعی و لایه‌های اجتماعی موضوع را زیاد بین مهندسان نمی‌بینیم و امیدوارم که در مباحث آب بیشتر دیده شود.

دبیر نشست:

از شما سرکارخانم اشتیاقی متشکر و ممنونم. اگر اشتباه نکنم تأکید شما بر ضرورت توجه بیشتر به مباحث و موضوعات اجتماعی بود. کار پژوهشی ارزشمندی را هم که اشاره فرمودید، مشتاق هستیم که ببینیم. لطفاً یک ارتباطی اعلام بفرمایید تا بتوانیم از آن استفاده کنیم. جناب آقای پورداج (اگر فامیل شما را درست اشاره کرده باشم)، در خدمت شما هستیم، خواهش می‌کنم که کوتاه اولویت‌هایی که به نظر شما می‌رسد را بفرمایید.

آقای پورداج:

سلام و شبتون بخیر، تشکر می‌کنم از جناب آقای سمیعی و سایر دوستان عزیزی که صحبت فرمودند. ببینید، دو مطلب هست که تمایل دارم در صحبت‌هایم بدان بپردازم. خب، زمانی که در این کشور قوانین بالادستی تصویب شدند، به هر دلیلی، ما وضعیت آبی بهتری داشتیم و تلاش بر این بوده که خودکفایی اتفاق بیافتد. بنده موضوع خودکفایی را از این جنبه در بحث کشاورزی برجسته می‌دانم که ما زمانی بتوانیم غذای سالم و در دسترس را برای کشورمان با سبک زندگی صحیح فراهم کنیم و از آب فروشی پرهیز نماییم. این را می‌توانیم به عنوان یک موضوع خودکفایی در نظر بگیریم. سال‌های سال محصولات کشاورزی صادر می‌شدند، حال به هر دلیلی الآن آب نداریم و باید بازگردیم و شرایطمان را اصلاح کنیم و از این صادرات دست برداریم! یا حتی تغییراتی در بحث الگوی کشت ایجاد بکنیم که بتوانیم این مصارف آبیاریمان را کنترل کنیم. کشوری مثل ژاپن با موضوع زلزله کنار آمده است. اینقدر مشکلات برای آن ایجاد شد و سعی کرد مشکلات خودش را حل کند. کشور ایران هم سال‌های سال

است که با موضوع خشکسالی دست و پنجه نرم کرده و قنات‌ها را دایر کرده و قنات و قنات داری که هم موضوع آب و هم موضوع اجتماع در هم تنیده شده، به شدت شرایط ایران را از جهت پایداری در حفظ منابع آبی مطلوب کردند. حالا ما این قنات‌ها را از دست دادیم! و آن جبهه اجتماعی‌مان را هم از دست داده‌ایم و لذا باید مجدداً به همین‌ها بازگردیم. منظور من این هست که اگر صحبتی در مورد خودکفایی می‌شود، سریع نیاییم و بگوییم که باید قوانین بالادستی را اصلاح یا اصلاً خط بطلان بر آن بکشیم! می‌توانین خودکفا شویم ولی نوع نگاه‌مان جوری باشد که دیگر صادرات مجازی آب نداشته باشیم و راه‌حل‌های دیگری را برای خودمان ترسیم کنیم. موضوع دیگر این هست که متأسفانه بهره‌وری شهری، حالا اگر بخواهیم به صورت کلی بگوییم، آمایش سرزمین! اصلاً فراموش شده است. تصویری که من از اصفهان دارم این هست، که ای کاش اصفهان به جای اینکه صنایع مادرش تقویت می‌شد و کشاورزی و توسعه باغات و اینگونه مسایل، سدسازی و اینها و افزایش شدید شمار طرح‌های آبخیزداری را هم در بالا دست شاهد باشیم، کاش پنج دانشگاه درست و درمون توی این شهر زده بودند، مثل دانشگاه صنایع دستی! ما خیلی از صنایع دستی‌مان را از دست دادیم! خیلی از افراد خبره‌مان را از دست دادیم. این بهره‌وری شهری که در واقع می‌توانیم بگوییم در صنعت توریسم، ژئوتوریسم و خیلی از جاهای کشورمان می‌تواند تقویت شود و آن موقع هست که اگر ما بخواهیم انتقال آبی هم انجام بدهیم، دلمان نمی‌سوزد که در واقع داریم از آن درآمدزایی می‌کنیم. باید اینگونه فکر کنیم و یک مقدار نگرش‌هایمان را تغییر داده و اصلاح کنیم. این مباحث پارادایم شیفی همه جا مطرح می‌شود، این نگرش باید تغییر کند، هم در سطح مدیران و هم در سطح مردم و این آگاهی‌بخشی افزایش پیدا کند که خیلی موثر هست. شبتون بخیر.

دبیر نشست:

متشکرم از شما، جناب آقای خیاط عزیز، از استان خراسان جنوبی، در خدمت شما هستیم و دیدگاه‌های شما می‌شنویم.

آقای خیاط:

عرض سلام، ادب و احترام دارم، شب همگی بخیر! ممنونم از شما جناب سمیعی بابت جلسه خوبی که ترتیب دادید، من استفاده کردم از فرمایشات دوستان عزیز، تخصص بنده علوم کشاورزی و باغبانی است و به طور مستقیم با محصولات باغی و آنچه که از امنیت غذایی می‌گوییم و سلامت مردم، و راجع به آن بحث می‌کنیم، من وسط این گود هستم و مستقیماً کار می‌کنم. مشکل اصلی ما این است که وزارت جهاد کشاورزی می‌بایست در مصرف آب و برای اون بحث امنیت غذایی یا ارز آوری و یا اشتغالی که در بخش کشاورزی وجود دارد، تدبیری بیاندیشد. واقعیت این است که عمده جمعیت کشور کشاورز هستند و نمی‌توان این‌ها را به دلیل نبودن آب از عرصه کشاورزی خارج کرد! من در منطقه‌ای زندگی می‌کنم که خیلی‌ها به دلیل آنکه محصولشان بازار نداشت، به بحث انتقال سوخت روی آوردند و این کلی مخاطرات برای کشور و منطقه به وجود آورده است، پس کشاورزی می‌بایست بماند، اما به شیوه‌ی کشورهای نوین! ما الان داریم پسته تولید می‌کنیم، پسته گیاه کم‌آبی است. در جلساتی که در روزهای گذشته بود (حالا خاطر من نیست دقیقاً چه زمانی!) دوستانی از مرکز تحقیقات کشاورزی حضور داشتند و خیلی برای من عجیب بود که در آن جلسه فرمودند که تولید هندوانه کم‌آب‌تر هست نسبت به خرما یا پسته! خیلی برای من عجیب بود! همه جای دنیا می‌گویند خرما و پسته در زمره کم‌آب‌ترین‌ها و ارزآورترین‌ها هستند ولی ما در ایران می‌گوییم هندوانه بهتر است! ببینید، این نگاه‌های اشتباه در وزارت جهاد کشاورزی قدرت گرفته و متأسفانه و همچنان در حال پیشروی است و برای همین هم هست که ما نمی‌توانیم پسته‌مان را صادر کنیم ولی هندوانه‌مان صادر می‌شود و با این صحبت‌ها قطعاً درست نخواهد شد. شیوه‌ها کاملاً غلط هست. وزارت کشاورزی با همراهی وزارت نیرو می‌بایست این کار را انجام دهند. ببینید، ما یک سری سازمان‌ها داریم که زمین‌های کشاورزی بسیار زیادی دارند، مثل اتکا، اوقاف.. چرا این‌ها که سیستم‌های دولتی هستند، امکان استفاده از سیستم‌های نوین برایشان وجود ندارد؟ دانشکده‌های کشاورزی دانشگاه‌های کشور را شما ببینید! همه آنها اراضی کشاورزی دارند، ولی چون سیستم دولتی هستند، امکان استفاده از تسهیلات دولتی برای سیستم‌های نوین آبیاری برای آنها وجود ندارد. خب اینها همه اشتباه است! ما در جایی کلی آب مصرف می‌کنیم که می‌خواهیم به دانشجو،

به بهره‌بردار.. یاد بدهیم که سیستم نوین هم وجود دارد. اینها همه خلاء هستند که حالا نمی‌دونم قانونی هست و یا سلاطین آب دست دارند.. ولی قابل حل است. اگر نگاهی به کشورهای پیشرفته ببینیم، خیلی راحت الگو می‌گیریم. عربستان، کشوری مثل امارات یا عمان دارند خرما را به شیوه آبیاری قطره‌ای پرورش می‌دهند. ما در ایران چنان غرقابش می‌کنیم که درخت تا نصف تنه آب می‌خورد! خب این موارد همه‌اش مصرف آب است، دنبال چه هستیم؟! می‌خوایم چه چیزی را اصلاح کنیم؟ این موارد باید درست شوند. خیلی ساده می‌توان مصرف آب را تا ۶۰-۷۰٪ در تولیدات کشاورزی کاهش داد و امنیت غذایی را به بار آورد. ما در بعضی جاها آب زیاد مصرف می‌کنیم و آلودگی‌هایی بوجود می‌آوریم و مجبور می‌شویم از سموم استفاده کنیم. یعنی در واقع از دو طرف داریم به غذا آسیب می‌زنیم و بهداشت و سلامت مردم را به خطر می‌اندازیم. اینها باید اصلاح شوند! من بارها نامه نوشتم و گفتم! ولی وزارت کشاورزی ما، مخصوصاً بخش‌های تولیدات گیاهی، زراعت و اصلاح نباتات که بخش علوم دام و گوشت و لبنیات کشور را هم تحت تاثیر خود قرار می‌دهند، باید نگاه دیگری داشته باشند. ما این را نداریم! وزارت نیرو هم هر کاری بخواهد انجام دهد، به نظر من اتفاق خاصی نمی‌افتد. تمام دشت‌ها ممنوع شده ولی کشاورزی همچنان پابرجاست! چاره‌ای هم نیست، چون اشتغال باید وجود داشته باشد، به این باید مسأله باید به لحاظ اجتماعی بپردازیم! به نظر من این مسایل را جور دیگری باید دنبال کنیم! وزارت کشاورزی باید مستقیماً وارد عمل شود! چرا به دنبال آن نرفته؟! چرا در پرورش انار که ایران یک زمانی بزرگترین تولیدکننده آن در دنیا بوده، ما همچنان به غرقاب اعتقاد داریم در حالیکه در جاهای دیگر آبیاری قطره‌ای استفاده می‌شود؟ حتی از خود سیستم‌های کشاورزی گفته می‌شود که آبیاری را غرقابی انجام دهند؟! خیلی برای من عجیب است! من اینها را می‌بینم، اینها را که اصلاح کنیم، مشکل آب کشور هم به مرور زمان حل خواهد شد. عذرخواهی می‌کنم که طولانی شد.

دبیر نشست:

متشکرم جناب آقای خیاط! زمان ما برای گفتگوی میهمانان عزیز تمام شده ولی از آنجا که ۲ نفر از عزیزان دست بلند کردند، من به رسم عدم خواهش می‌کنم که خیلی کوتاه موارد موردنظرشان را بفرمایند تا در ادامه چند دقیقه‌ای هم در خدمت سرکار خانم عابدینی باشیم و بعد هم برای جمع‌بندی خدمت اساتید محترم باشیم. خوب، گویا مشکلی در برقراری ارتباط با این عزیزان وجود دارد. خانم دکتر عابدینی ضمن تشکر از زحماتی که داشتید، بخش‌هایی از میهمانان امشب سرگروه‌های محترم هستند! خوشحال خواهیم شد اگر که از فرمایشات شما هم استفاده کنیم.

خانم عابدینی:

سلام عرض ادب دارم خدمت شما، همانگونه که مستحضر هستید، بحران آب یکی از سه بحران اصلی جهان امروز هست و کارهایی که دولت‌ها و ذینفعان بخش آب در کل دنیا دنبال می‌کنند، دلیل خیلی واضحی برای اثبات این صحبت من هست. حقیقتاً در دوره‌های قبلی (یعنی حدود هفت سالی که کاری را تحت عنوان سواد آبی شروع کردیم، حمایت‌های نسبتاً خوبی از سوی افرادی که در قسمت‌های مختلف وزارت نیرو شاغل بودند، دریافت کردیم. این حمایت‌ها باعث شد که ما کارهایی را فرهنگ سازی کنیم. یعنی یکی از مسائلی که واقعاً در این زمینه مهم هست، آموزش و فرهنگ سازی هست. همانطور که آقای دکتر رحمانی فرمودند، ما باید مقداری از توسعه کاهش دهیم و به حفاظت و همچنین فرهنگ سازی مسائلی که می‌تواند به حفاظت کمک کند، بپردازیم. خوب، بخش زیادی از این قضیه به آموزش و پرورش و فرهنگ سازی در اجتماع مربوط می‌شود و لذا این نقش دولت‌ها را خیلی پررنگ تر می‌کند. یعنی حمایت‌های دولت باید وجود داشته باشد تا ما هم بتوانیم به راحتی در این زمینه آن کاری را که از دستمان برمی‌آید، برای فرهنگ سازی در لایه‌های زیرین جامعه که یعنی مدارس (شامل ابتدایی تا دبیرستان) خصوصاً آنکه که شاغلین آینده‌ی ما را شکل می‌دهند، در پیش بگیریم. همانطور که دوستان هم در صحبت‌هایشان اشاره فرمودند، اینکه نوع محصول، نوع کشت، نوع آبیاری.. مدیریت شوند، همه این‌ها می‌توانند

نقش خیلی مفیدی در بهبود وضع آب زیرزمینی (آلاینده‌هایی که وارد آب‌های زیرزمینی می‌شود و منابع آبی را که سالیان طولانی طول برای تشکیل آن وقت لازم است را می‌تواند خیلی زود نابود نماید...) داشته باشند. بنابراین فکر می‌کنم این موضوع مهمی است که فرهنگ‌سازی در زمینه آن باید از اولویت‌های کاری باشد و من نقش دولت در حمایت از این قسمت را خیلی مهم می‌بینم. انشاءالله در این دوره هم از حمایت‌های وزیر محترم و دولت جدید برخوردار باشیم. آقای سمیعی بیش از این نمی‌خوام مصدع اوقات دوستان باشم، نکات ارزشمندی را اشاره می‌کنند، من هم مستمع هستم. اگر فرمایشی هست در خدمتم.

دبیر نشست:

خیلی ممنونم از خانوم دکتر عابدینی، رابط محترم وزارت آموزش و پرورش در طرح سواد آبی، طرحی که (به نسبت کارهای توسعه‌ای که اشاره کردند) با مظلومیت‌هایی دنبال می‌شود، اما خوب انتظاری که مطرح کردند این هست که با قوت بیشتری همراه باشد. خانم دکتر امیدواریم که وزیر شما هم نگاه خوبی به مباحث آبی داشته باشند، گرچه آنچه که مطرح هست این هست که وزیر نیروی باید نگاه ویژه‌ای به این موضوع داشته باشند. عزیزان جدیدی دست بلند کردند، با توجه به اینکه زمان کوتاه هست، خواهش کنم که کوتاه بفرمایند. آقای عظیمی اگر در حد همان دو دقیقه بفرمایید، بعد در خدمت آقای دکتر شهبازبگیان و آقای دکتر داوری باشیم تا بتوانیم سقف جلسه را نیز رعایت نماییم. آقای عزیزی من دسترسی دادم، خواهش می‌کنم کوتاه بفرمایید. خوب فکر می‌کنم احتمالاً مشکلی برای اتصال شما وجود دارد. امیدوارم در بخش پایانی بتوانیم در خدمت شما هم باشیم. آقای احمدی، از شما خواهش می‌کنم بفرمایید.

آقای احمدی:

عرض سلام دارم خدمت حضرت عالی و جناب آقای دکتر داوری بقیه عزیزان و اساتید محترم! خیلی متشکرم از این سلسله گفتگوهایی که در مورد آب تشکیل می‌دهید. انشاءالله خداوند حافظ دلسوزان آبی مثل حضرت عالی و بقیه متخصصینی که در جمع می‌بینم، باشد. من خلاصه و در حد یک دقیقه عرضم را بیان خواهم کرد و خصوصاً

آقای دکتر داوری را می‌خواهم خطاب قرار دهم. آقای دکتر داوری! حضرتعالی می‌دانید که کشورمان با ابر چالش آب دست به گریبان است و آینده‌ی منابع آبی‌مان هم به گفته متخصصان آب کشور، رو به بدتر شدن می‌رود، یعنی آینده‌ی خوبی پیش‌رو نخواهیم داشت و تغییر اقلیم هم بار مضاعفی هست. راه ارتباط را ط طریق این گفتگوهای آبی با متخصصان آب، اهالی قدرت و آنهایی که بالاخره حکمرانی آب در دستشان است، باز بفرمایید! این اسنادی که منتشر می‌شوند، این سندهای رنگارنگ کاغذی که تجربه آن را داریم نظیر طرح تعادل‌بخشی، سازگاری با کم‌آبی.. چند درصد از این موارد تا کنون در عمل اجرا شده که الآن به سند امنیت غذایی دلخوش باشیم که در افق ۱۴۱۱ محقق خواهد شد و به اهداف خود خواهد رسید؟! می‌دانیم که ما به نیمی از آن اهداف هم نخواهیم رسید! بحث دیگر اینکه آمار و اطلاعات در اختیار متخصصان قرارگیرد! این‌ها را بررسی و کارشناسی کنند. این یک مطالبه‌ی جدی هست! الان دور سوم آماربرادری سراسری منابع و مصارف آب چهار سال طول کشیده و ۲ سال هم از پایانش گذشته ولی هنوز منتشر نشده است! این آمار کی قرار هست به درد بخورد؟! یعنی از کارایی می‌افتد! بحث مشارکت که واقعا حلقه مفقوده است! ما بدون مشارکت مردم و صرف تکبه به اقدامات سلبی و نصب کنتور و این‌ها قادر نخواهیم بود آب را نجات دهیم! کما اینکه متخصصانی نظیر آقای مهندس خلقی می‌دانند که بسیاری از آبخوان‌های کشور واقعاً دیگر در حالت بحرانی هستند و کاری نمی‌توان برایشان انجام داد! اما می‌توانیم نگذاریم که آبخوان‌های ممنوعه، بحرانی شوند. بحث خیلی گسترده‌ای هست، امیدوارم این سلسله گفتگوها به همت شما آقای مهندس سمیعی و سایر عزیزان ادامه پیدا کند، بیخشید زیاد صحبت کردم، شرمنده!

جمع‌بندی

دبیر نشست:

ممنونم از شما آقای احمدی عزیز از اسدآباد همدان، اگر اجازه بدهید ما در خدمت آقای دکتر شهبازبگیان و آقای دکتر داوری هم باشیم. جناب آقای جهانی عزیز، اگر امکانش باشد حتماً می‌خواهم فرمایش پایانی و آن نکات اصلی شما را هم داشته باشیم، لطفاً آماده بفرمایید که در بخش پایانی در خدمت شما باشیم و پوزش از اینکه به هر حال ظرف زمانی اجازه نمی‌دهد تمام مباحثی که شما مدنظر داشتید، ارائه بشود. آقای دکتر شهبازبگیان، سلام می‌کنم خدمت شما و ممنونم از اینکه تا اینجا حوصله کردید، تقاضا دارم که هم مباحث خود را مستقلاً بفرمایید و هم کمک کنید که به سمت جمع‌بندی برویم، نیم ساعت پایانی گفت‌وگو هست. در خدمت شما هستیم، خواهش می‌کنم بفرمایید.

دکتر شهبازبگیان:

سلام و عرض ادب مجدد و خدایوت خدمت شما و همه عزیزان محترمی که تشریف آوردند و تا این ساعت شب وقت ارزشمندشان را برای این نشست بسیار عالی و با پرستیج اختصاص دادند. عرض کنم خدمت شما من فرصت کردم که فقط بیانات دوستان را یادداشت کنم و واقعاً به یک جمع‌بندی در ذهنم رسیدم که جای افتخار دارد که اینقدر سطح فکر و خرد جامعه متخصصین و افراد دلسوز بخش آب کشور اینقدر ارتقاء یافته و متعالی است. این را از این جهت خدمت شما عرض می‌کنم که در تحلیل این مطالب، خیلی خوب می‌توانم به یک چارچوب تحلیلی بسیار قوی و بسیار مهم به نام چارچوب DPSIR گریزی بزنم که مخفف Driver, Pressure, State, Impact, Response بوده که این Response در واقع می‌شود پاسخ و سیاستی که روی هر کدام از این بخش‌ها هست. D مخفف Driver بوده که به معنای نیروهای محرک هست. Pressure فشاری است که بر منابع، بر sincها و sourceها وارد می‌شود. State در واقع وضعیت منبع (در اینجا می‌توان گفت منابع آب زیرزمینی) بوده و Impact پیامدها و اثراتی است که از این وضعیت منبع حاصل می‌شود. در واقع می‌گویند هر اتفاقی که رخ می‌دهد، بر اساس این چارچوب شکل می‌گیرد. اگر که بحث آب زیرزمینی مطرح می‌شود، یک سری نیروهای محرکی وجود

دارند که منجر به فشار برای برداشت از منابع آب زیرزمینی می‌شوند که این وضعیت آبخوان‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد، بیلان را تحت تاثیر قرار می‌دهد و این خود یک سری پیامدها و اثرات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و امنیتی به همراه می‌آورد و پاسخ‌های ما به هر یک از اینها بسیار تعیین کننده است. این پاسخ می‌تواند منعکس کننده طرز تفکر ما باشد. پاسخ‌های می‌تواند معطوف به محرک، فشارها، وضعیت و یا پیامدها باشد و این می‌گوید که هر چه پاسخ ما بر روی پیامدها متمرکز باشد، به طرف راه‌کارهای کوتاه مدت، راه‌کارهایی که خیلی به چشم می‌آید ولی پایدار نیستند، متمایل هستیم و هرچه واکنش ما معطوف به محرک‌ها باشد، به سمت راه‌کارهای بلند مدت و مانا تر پیش می‌رویم که پایداری بیشتری را دربرمی‌گیرند. صحبت‌های دوستان خیلی جالب بود، از فرمایشات میهمانان برنامه، آقای الموتی آقای جوکار، استاد ارجمند جناب مهندس جهانی تا صحبت‌های آقای دکتر موسوی خوانساری، جناب آقای مهندس خلقی و سایر عزیزانی که بنده نمی‌شناسم، بسیاری از این بیانات و صحبت‌ها متمرکز بر بحث محرک‌ها بود. این نشان می‌دهد که ما متمرکز بر درایورهایی هستیم که درایورهای حکمروایی و درایورهای حاکمیتی هستند و بر این تأکید می‌شود که بر فرایند توسعه متمرکز نباشیم! بیشتر بر روی فرایندهای حکمروایی، بر روی دیتاها و داده‌های دقیق متمرکز شویم که به شناخت محرک‌ها کمک می‌کنند. مقیاس تحلیل را از کل کشور به سمت فبلت مرکزی تغییر دهیم، مواردی که به فشارها بازمی‌گردد، یعنی می‌گوید که تمرکزمان بر روی نوع برداشت‌ها باشد، انواع و اقسام برداشت‌هایی که از چاه‌های مجاز یا غیرمجاز صورت می‌گیرد.. بحث‌هایی که مطرح شد، عمدتاً روی محرک‌ها و فشارها متمرکز بود و کمتر دیدم که بر روی وضعیت و یا پیامدها متمرکز باشیم. فرمایش درستی را مطرح کردند که این وضعیت یا بحث تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی و احیاء خیلی نمی‌تواند پایا و سیاست بلندمدتی باشد. لذا من خیلی خوب می‌توانم جمع‌بندی دوستان را بر اساس این چارچوب فکری بیان کنم که خیلی از متخصصین متمرکز بر بحث محرک‌ها و فشارها هستند و بر وضعیت و پیامدهای منتج از آن حالت، خیلی متمرکز نیستند که سیاست‌های کوتاه مدتی را به بار می‌آورد. لذا انتظار بر این هست که دولت چهاردهم یا هر دولتی که صحبت می‌شود، روی بحث حکمرانی و محرک‌ها که در واقع از نیاز به معیشت، کشاورزی، غذا، امنیت، تفریح یا حتی افزایش جمعیت.. سرچشمه می‌گیرند،

متمرکز باشند و لذا از طریق کنترل درایورها که در اسناد بالادستی هست، بر روی فشارهایی که روی منابع هست، اثر بگذارند و بعد رو به سمت وضعیت منبع و سپس پیامدهایی که از این وضعیت منبع به وجود می‌آید حرکت نمایند. من فکر می‌کنم که خروجی این جلسه را اگر که بشود به صورت این چارچوب و به شکل نظام‌مند نوشت و صحبت‌های دوستان را در این چارچوب قرارداد و به صورت یادداشتی (نه ضرورتاً یک یادداشت سیاسی) ولی به عنوان طرح دغدغه‌ی جامعه تخصصی- علمی در حوزه منابع آب و بخش آب زیرزمینی به جناب آقای دکتر عارف (که فکر می‌کنم از قبل از پذیرش معاونت اول رییس جمهور، خیلی دغدغه داشتند روی بحث‌های آب و محیط زیست و در جلسات شورای مشورتی که در همین بنیاد امید داشتند، بارها به این موضوع پرداخته بودند) منتقل کرد. فکر می‌کنم خیلی برایشون جالب باشد که این موارد را به رییس‌جمهور محترم منتقل کنند. یا شاید بتوان از سایر کانال‌ها (خود آقای دکتر رحمانی در جلسه تشریف دارند) به وزارت نیرو منتقل کرد و به عنوان دغدغه، فضا برای گفت‌وگوهای بیشتر باز شود تا که بتوان خروجی‌های ملموسی از این نشست‌های ارزشمند به دست آورد. تشکر می‌کنم و وقت برنممه را بیش از این نمی‌گیرم. در ادامه، هرکجا که لازم باشد، در خدمت شما هستم.

دبیر نشست:

متشکرم آقای دکتر، داریم به سمت پایان جلسه نزدیک می‌شویم. تا پیش از پایان جلسه لینک اعلام حضور را برای همکاران گرامی که به ویژه از آموزش و پرورش در خدمتشان هستیم، در بخش پیام‌ها قرار خواهیم داد. با افتخار از آقای دکتر کامران داوری که در طول جلسه لطف کردند و همراه ما بودند، دعوت می‌کنم ما را از دیدگاه‌های خودشان بهره‌مند نمایند و کمک بفرمایند تا جمع‌بندی از که مباحث مختلفی که در جلسه مطرح شد داشته باشیم. از آقای سلیمانی‌ها عزیز، از اندیشکده تدبیر آب هم که در پشت صحنه و در روی صحنه کمک کننده پیشبرد بحث بودند هم تشکر می‌کنم و نقاضا دارم که بعد از سخنان آقای دکتر داوری، اگر فرمایشی دارند از ایشان هم استفاده نماییم. آقای دکتر داوری در خدمت شما هستیم و از فرمایشات شما استفاده می‌کنیم.

دکتر داوری:

عرض ادب و سلام خدمت همه حضار محترم دارم. با سپاس از جناب آقای سمیعی و با اجازه از استاد بزرگوارم جناب آقای جهانی، چون مطالب بسیار گسترده شد، با اجازه شما یک سری مواردی را تیتروار و پشت سر هم بیان خواهم کرد. امیدوارم که به نوعی پوشش دهنده بسیاری از بحث‌ها باشد، البته جهت‌گیری آن بر اساس ذهنیات و نظریات خودم هست. با اجازه دوستان، عنایت بفرمایید که مشکل اصلی در مملکت عدم وجود یک دکترین بهره‌برداری از منابع آب، متناسب با سرزمین ایران و شرایط تغییر اقلیم است. اصولی هم که بتوانیم بحث‌های بعدی را یکی یکی با آن مطرح کنیم و بر اساس آن چهارچوب بدهیم هم، از دید من، نداریم. حالا عنایت بفرمایید که مثلاً وزارت نیرو و شرکت مدیریت منابع آب، بحث تامین آب را به عنوان وظیفه می‌شناسد ولی عنایت نمی‌کند که بایستی این تامین آب را نه برای امروز، بلکه برای همیشه و برای همه انجام بدهد و نتیجه این می‌شود که علی‌رغم ممنوعیت برداشت در دشت مشهد، از سال ۱۳۴۷ و با حدود هزار و پانصد حلقه چاه، الآن هشت هزار حلقه چاه رسمی در اینجا وجود دارد. چه کسی آنها را داده است؟ وزارت نیرو! حالا البته بحث‌ها پیچیده‌تر از این است، فقط خواستم اشاره کنم که اصول و دکترینی برای مدیریت آب وجود ندارد. البته در قوانین زوایای خوبی دیده می‌شود که متأسفانه متروک مانده است! مثل ماده چهل و چهار قانون توزیع عادلانه آب که از روز تصویب در سال ۱۳۶۱ تا الآن متروک هست. مورد بعدی اینکه، مدیریت ملی در آب معنا ندارد! چرا معنا ندارد؟ چون آب سرنوشت حوزه‌ای دارد و سالهاست که دنبال این بودیم و متأسفانه هنوز توفیق نداشتیم این کار را انجام دهیم. جالب آنکه در تیرماه ۱۴۰۱ و سپس مهرماه یا آبان‌ماه همان سال، مصوبه کارگروه ملی سازگاری با کم‌آبی و بعد مصوبه شورای عالی آب را در رابطه با سازوکار مدیریت هماهنگی مدیریت حوزه‌ی آب کشور داریم و بعد در سال ۱۴۰۲ و با فاصله تقریباً یکسال و یک ماه، وزیر محترم ابلاغ می‌کند به معاون وزیر، معاون وزیر به مدیران حوزه‌ها ابلاغ می‌کند و هنوز از آنجا بیرون نیامده است! پس همانطوری که جناب آقای دکتر رحمانی هم فرمودند، موضوع در بالا هم فهمیده شده، ولی جاری نمی‌شود! نمی‌دانم چرا!!! یک تغییر اساسی همراه با یک مصوبه‌ای به اسم قانون یا ضابطه، نیازمند یک برنامه پیاده سازی هست. یعنی ما اگر که پالیسی داریم، پالیسی ای‌مپلمنتیشن پلن هم نیاز

داریم. اگر یک سیاستی تدوین می‌کنیم، برای پیاده‌سازی آن سیاست هم باید برنامه داشته باشیم. ما در مشهد به دلیل کارهایی که از سال ۱۳۸۹ تا الآن انجام شده (و قبل از این در خراسان جنوبی)، چندین بار اعلام کردیم که کشف‌رود آمادگی دارد که پایلوت این ماجرا باشد! نکته بعدی این که بسیاری از قوانین و ضوابط موجود، می‌توانستند بسیار کارآمدتر از این باشند، ولی ما قانون می‌گذاریم، برنامه تدوین می‌کنیم، ولی اجرا نمی‌کنیم! یعنی باید واقعاً واکاوی بشود که مشکل کجاست؟ اینکه که مدیرانی بر مسند کار می‌نشینند و قانونی که بالا دستشان هست را اجرا نمی‌کنند. نگاه بفرمایید! ۷۹-۱۳۷۸ ابلاغیه رهبری در مورد منابع آب هست (احتمالاً می‌دانید که این ابلاغیه‌ها را گروهی از متخصصین تهیه می‌کنند، مجمع تشخیص مصلحت تصویب و رهبری ابلاغ می‌کند)، عنایت بفرمایید به بند اول این ابلاغیه (۶-۵ بند هم بیشتر ندارد)، من سؤال می‌کنم که از سال ۱۳۷۸ ربع قرن گذشته است، بینید در رابطه با پیاده‌سازی همین یک بند چه اتفاقی افتاده است؟! خدمت شما عرض می‌کنم که تقریباً (تقریباً که نه!) با قاطعیت عرض نمایم) هیچ! خب اینجا هم یک داستانی وجود دارد و معلوم هست که اصلاً واکاوی و ارزیابی از اقدامات مدیریتی وجود ندارد و هر کسی بر این مسند نکبه می‌زند، هر کاری که دوست دارد، انجام می‌دهد و متأسفانه حالا مثالی هم که از ماده‌ی ۴۴ داریم، گویای همین امر است. ماده ۱۴ را داریم که آثار یا عواقب بد را از برداشت همسایه بر همسایه مدیریت می‌کند، ماده ۴۴ هم آثار بد را ناشی از برداشت کلی در یک دشت، (توسعه) مدیریت می‌کند که ماروک هست! اولی حریم هیدرولیکی را و دومی حریم هیدروژئولوژیکی را مراقبت می‌کنند. ولی متأسفانه متروک هست و کسی هم برای آن تا همین امروز هیچ بازخواستی نشده است! نکته سوم آنکه، از مصیبت‌های ما داده‌های بد است. حالا داده بد که می‌گویم منظورم این است که آنقدر موثق و کافی نیستند که وقتی با یکدیگر درباره آنها صحبت می‌کنیم، حرف‌های یکدیگر را قبول کنیم. دوستان عزیز قبول کنید که داده پنجره نگاه کردن ما به واقعیت است! اگر این داده‌ها با هم یکپارچه نشوند و یکدیگر را تایید نکنند، محل دعوا خواهد بود و بعد ما به نتیجه نمی‌رسیم. بنابراین نهضتی لازم داریم راجع به اینکه حوضه‌هایمان را دوباره از نو بشناسیم. برای کارایی که لازم داریم مثل بیلان و حسابداری آب، شبکه داده‌ای درست کنیم که جوابگو باشد و بهد این‌ها را شفاف و روزآمد کنیم و در اختیار عموم قرار بدهیم تا با ارزیابی سالانه

متوجه شویم، آن سیاستی را که در آغاز سال پیش گرفتیم، آیا منتجب به نتیجه مطلوب شد و یا چیز دیگری را پدیدآورده و از این مدام عبرت بگیریم و مدیریت دانش بومی‌مان را به سطحی ببریم که هر حوزه‌ای برای خودش، هر منطقه‌ای برای خودش، بتواند مسایل خودش را حل و فصل کند. مورد بعدی که باید خدمت شما دوستان عرض کنم، این است که بشر ذات نهاد ساز دارد و این مربوط به الآن نیست! بشر از آغاز وجودش بر روی کره زمین (مخصوصاً از ۴۵ هزار سال قبل که پدید آمدن بشر از نوع ما هست) نهادسازی یک امر بسیار ویژه برایش بوده است. نگاه کنید به سندی که ثر مورد زاینده‌رود به شیخ بهائی نسبت داده می‌شود. در واقع قبل از ایشان هم وجود داشته و ایشان یک بازنگری و مرتب کاری کردند. رودخانه‌ای به عظمت زاینده رود با آن تعداد زیاد از برداشت‌ها سازمان داشته! این داستان مربوط به بیش از ۴۰۰ سال پیش است و ما باز یک سندی داریم به اسم ماتیکان هزار دانستان که متعلق به زمان ساسانیان است که در آنجا هم راجع به قنات، آب نهر و اینها توضیحاتی در ماده‌های قانون هست. لذا این امر مربوط به حالا نیست! بشر در واقع یادگرفته که زندگی اجتماعی احتیاج به نهادسازی دارد و این کارها را کرده است. چرا راجع به آب زیرزمینی ما نتوانستیم این کار بکنیم؟ برای اینکه ظهور پمپاژ در عصری پدید آمده که دولت مرکزی قلدر نشسته بر صندلی و جای جوامع محلی را گرفته و اجازه نداده است که آنها وظایف خودشان را انجام دهند. ما در اصلاحات اراضی، یک نهاد بومی که سروشکلی داشت را نابود کردیم و قبل از اینکه جایگزینش در جوامع محلی شکل بگیرد، دولت با اقتدار ورود پیدا کرده و نتیجه‌اش شده این که امروز می‌بینیم! بنظرم باید یک بازنگری (همانطور که جناب رحمانی هم اشاره فرمودند) که لازمه‌اش ورود مردم هست، در سطح محلی شکل بگیرد. یعنی اولین چیزی که برای این کار لازم داریم، تفویض هست! وزارت نیرو باید تمام کارش را به حوزه‌ها تفویض کند. حوزه‌ها تا حد ممکن به حوزه‌های درجه ۲ تفویض کنند و حوزه‌های درجه ۲ تا حد ممکن به محدوده‌های مطالعاتی تفویض کنند که تقریباً و تا حدودی بر شهرستان‌ها منطبق می‌شود و این تصمیمات در آنجا باید اتخاذ شود تا خود مردم پشتیبان آن بوده و آنچه که تصویب می‌شود، حتماً عملیاتی و اجرایی شود. اگر بخواهم در انتها هم عرضی را اضافه کنم، این است که مسأله گسترده و پیچیده‌است! ناگهانی حل نمی‌شود! یکی از معضلات ما این است که همیشه به دنبال این هستیم که مسائلمان همین فردا حل بشود! و

اگر نتوانیم فردا حل کنیم، به کناری می‌گذاریمش! بله، عمر دولت‌ها چهارسال و هشت سال هست! مجلس هم همینطور هست! داستان حل مسأله آب نیازمند برنامه‌های کلان‌تری هست، جایگاهی که سازمان برنامه باید پر کرده باشد! وضعیت برنامه ۵ ساله تا ۲۵ ساله که آمایش هست، در ایران بسیار ضعیف و خراب است! در گذشته، سازمان برنامه یک نهاد بالاتر از دولت بوده و در بعد از انقلاب اسلامی هم به رییس جمهور متصل بوده و وقتی نخست وزیر حذف شده، این نهاد به سطحی آمده که نمی‌تواند وظیفه بالادستی خود را انجام دهد! ما حتماً نیاز داریم که جایگاه این نهاد را بالا ببریم و بالاتر از دولت قرارگیرد تا بتواند برنامه‌های بلندمدت را در کشور سامان داده و به نتیجه برساند و البته همان داستان‌های قبلی که گفتم مبنی بر اینکه اگر کسی آنچه که تصمیم‌گیری می‌شود را عمل نکند، باید عقوبتی برایش باشد که آن هم بحث خیلی جدی است. ما واقعاً از این بابت ضعف داریم و در اعمال قانون نتوانستیم آنطور که باید و شاید کارمان را پیش ببریم. به هر حال وقتی حکم روا می‌شود که مورد اجماع و وفاق آنانی باشد که قرار است بر آنها اعمال شود و آنها کسانی نیستند (در مسأله‌ی آب عرض می‌کنم) به جز جوامع محلی و مردمی که در حوزه قراردادند. بنابراین کاهش دخالت دولت و برنامه‌های بلند مدت راهبردی، چیزی هست که ما الآن در آن نقص داریم. مسأله هم خیلی روشن هست! جناب آقای جهانی قبلاً مطالبی آماده کردند و یک پرزنتیشن بسیار ارزشمندی راجع به اصلاح مسایل تهیه کردند.. کلیدها هست! راه‌ها هست! اینکه دولت مرکزی و وزارت نیرو در برابر این نوع تفکر تمکین کنند و و با عزم جدی سیاسی پای کار بایستند و کوتاه نیایند و شروع کنند به پیاده‌سازی و قبول کنند که این کار یک شبه قابل انجام نیست و به ظرفیت‌سازی نیاز دارد و بلوغ می‌خواهد.. داستان این هست! من مطمئنم که حاصل پدید خواهد آمد و ایران و ایرانی صاحب خرد و زبان‌زد خرد هست و چیزی است که در متون و معارف هم ملی و هم مذهبی ما هست و دریغ است که ما به یک چنین سرنوشتی دچار شویم که امروزه درگیر آن هستیم. حتماً باید در کوتاه‌ترین زمان (که البته طول خواهد کشید تا بیست سال) به اصلاح این امر بپردازیم، انشاءالله با کمک همه و سروران گرامی! معذرت می‌خواهم اگر که صحبت‌هایم به طول انجامید!

دبیر نشست:

خیلی ممنونم از آقای دکتر داوری عزیز، رییس محترم پژوهشکده آب و محیط‌زیست دانشگاه فردوسی مشهد، اگر اجازه بفرمایید، من همزمان هم لینک اعلام حضور و مشخصات عزیزی که در جمع ما هستند را در بخش پیام‌ها درج می‌کنم، اگر جناب سلیمانی‌های عزیز هم پین بفرمایند این پیام را، متشکر می‌شوم. خواهش می‌کنم این لینک را منتشر نفرمایید و فقط در همین اتاق باشد تا در ۱۵-۱۰ دقیقه پایانی، عزیزی که حضور دارند از طریق آن ثبت مشخصات بفرمایند تا بعد با کمک خانم دکتر عابدینی برایشان گواهی حضور صادر شود. ما بحث‌هایی را به نوعی ناتمام داشتیم از جناب آقای الموتی عزیز و آقای مهندس جهانی عزیز (که گفتند مواردی را برای ارائه دارند و با بزرگواری و شکیبایی ما را همراهی فرمودند و البته مباحث به نحوی پیشرفت که امکان آن فراهم نشد تا مفصلاً در خدمتشان باشیم) می‌خواهم خواهش کنم اگر امکانش باشد هر کدام از عزیزان اگر صحبت پایانی دارند و به ویژه اگر که می‌خواهند به جمع‌بندی آقای دکتر داوری مواردی را اضافه کنند، خیلی کوتاه در حد یک یا حداکثر دو دقیقه فرمایشاتشان را بفرمایند. ما چیزی در حدود هفت دقیقه تا پایان جلسه زمان داریم. گواهی‌های حضور در اختیار دبیرخانه‌های استانی در آموزش و پرورش قرار می‌گیرد و خدمت شما عزیزان تقدیم خواهد شد. خب آقای مهندس، جهانی آقای الموتی عزیز، آقای جوکاری و سایر اعضای محترم پنل، آقای شهبازبگیان و آقای دکتر رحمانی، خواهش می‌کنم اگر فرمایش پایانی دارید در حد حداکثر دو دقیقه بفرمایید که دیگر جلسه را جمع‌بندی کنیم.

آقای مهندس جهانی:

خب بله، متأسفانه عرایض با آن کیفی که تهیه کرده بودم برای این جلسه، ناتمام ماند و بیشتر انتظار داشتم که واقعاً عنوان جلسه دولت چهاردهم و آب زیرزمینی باشد که خب، بحث‌های به اصطلاح متفاوتی انجام شد که البته همگی هم بسیار ارزشمند بودند. در عرض یکی دو دقیقه، می‌خواهم فقط به موارد جناب آقای دکتر داوری یک چیزی را هم اضافه کنم. ببینید، با ادامه وضع موجود، ما با دو خطر جدی مواجه هستیم! یکی ثابت شدن آب‌های

زیرزمینی، اصولاً به لحاظ تغییراتی که در ضرایب هیدرودینامیکی ایجاد خواهد شد و یکی هم مسأله فرونشست و به اصطلاح مسأله تمدنی هست که ایجادشده است. پیشنهاد می‌کنم که ما بگوییم بسیار خب دولت محترم! ما ۱۵ میلیارد متر مکعب پیشنهادی شما را در برنامه‌ی هفتم، برای جبران تراز آب زیرزمینی قبول داریم! ولی، در جهت جمع‌بندی صحبت‌هایی که آقای دکتر داوری داشتند، یک چیزی از شما می‌خواهیم و اینکه نمی‌توان با گفتار درمانی عمل کرد! ما می‌خواهیم شما یک برنامه‌ی عملیاتی و اجرایی بدهید که بر طبق عرف رایج برای هر برنامه اقدامی، شامل تشخیص اولویت‌ها، طبقه‌بندی اولویت‌ها، تعیین تقدم و تأخر آنها باشد تا که به این چند سؤال جواب بدهیم که چه اقداماتی، چگونه، توسط چه کسی یا نهادی، توسط چه نوع ابزار یا ابزارهایی، در کدام فرجه زمانی و با کدام ظرفیت نهادی و نیروی انسانی و با کدام منابع مالی و چه سازوکارهای نظارتی (دوستان این خیلی مهمه!) و کنترل و شاخص‌های راستی‌آزمایی؟.. دولت محترم یک پکیجی را در این چارچوب ارائه دهند که قابل راستی‌آزمایی باشد که ما در انتهای هر سال ببینیم که با توجه به این سؤالات، چگونه اجرا شده و چه مقدار از این اهداف تأمین شده و اگر نشده، چرا تأمین نشده است؟ البته واقعاً قبول داریم که بالاخره آب زیرزمینی یک سیستم چند تخصصی، چند بخشی و چند بعدی هست و بنابراین برای تهیه این برنامه هم نیازمند این هستیم که از کارشناسان مجردی که دارای تخصص‌های متفاوت و چند نهادی و چند نظامی بوده، تشکیل شود و این پکیج را تهیه کنند و دولت به عنوان برنامه کار خودش در برنامه هفتم رایه بدهد. بدون این پکیج، با گفتار درمانی، مطمئن باشید (همین که دوستان هم فرمودند) نسخه شفابخشی نخواهیم داشت، خیلی ممنونم!

دبیر نشست:

آقای مهندس جهانی عزیز، صمیمانه پوزش می‌خواهم که نتوانستیم به هر حال موارد متعدد و جامعی که شما آماده کرده بودید را بیشتر بشنویم. نکته‌ای که اشاره فرمودید کاملاً نکته مهم و کلیدی هست. من خودم خیلی آرزو دارم (و حالا از آقای دکتر داوری و جنابعالی خواهش می‌کنم کمک بفرمایید) که بتوانیم از ماحصل مباحثی که امشب مطرح شد، چک‌پوینت‌هایی را دربیابیم. چون تمام تجارب پیش از این اینطوری بوده است که ما یک هدف گذاری کلانی را مثلاً برای ۵ سال بعد می‌گذاریم و بعد همانطور که آقای دکتر داوری اشاره داشتند، آن را

کنار می‌گذاریم و معطوف به کارهای روزمره می‌شویم، بعد زمان می‌گذرد و می‌گوییم آن هدف نشد، حالا ۲ برابرش برای ۱۰ سال بعد! خب این شکلی تکرار مآوقع گذشته خواهد بود! و به نظرم خیلی مهم هست که یه کمک این چک‌پوینت‌ها (به طور مثال اگر شهریور ۱۴۰۳ این حکمرانی جدید ایجاد می‌شود و لااقل این افراد جدید در این حکمرانی جدید مستقر می‌شوند)، به طور مثال شیش ماه بعد بتوانیم رصدی ولو اولیه داشته باشیم و بعد در همین بازه زمانی به همین ترتیب پیش برویم. جناب الموتی عزیز جنابعالی هم اگر صحبت پایانی دارید، خواهش می‌کنم که بفرمایید تا بعد هم در خدمت آقای دکتر رحمانی باشیم. آقای سلیمانی منتظر هستم تا فرمایش شما را هم داشته باشیم. آقای الموتی خواهش می‌کنم بفرمایید!

آقای الموتی:

بسیار سپاسگزارم و ممنونم از جناب مهندس سمیعی بزرگوار و همه‌ی عزیزانی که در نشست حضور دارند، استادان ارجمندی که فرمایشاتشان واقعاً درس‌آموز هست. من فکر می‌کنم که (البته ما فردا شب بررسی برنامه وزیر جهاد را داریم و پس فردا هم بررسی برنامه وزیر پیشنهادی نیرو و آنجا بیشتر در مورد برنامه‌ها صحبت می‌کنیم) حقیقت این هست که ما یک برنامه هفتمی را پیش‌روی داریم که حاوی مسائل بسیار سنگین و پیچیده‌ای است و با تأکیدی که رییس جمهور هم داشته مبنی بر اینکه برنامه ما برنامه‌ی هفتم است! خودش در این روزها به یکی از دغدغه‌ها و چالش‌های اصلی ما تبدیل شده است و نمیدانم این چطور با مسأله دیدگاه کارشناس محوری که آقای رییس جمهور محترم در طول ایام انتخابات داشتن قابل جمع هست؟! این که واقعاً آیا محصول نگاه کارشناسانه چنین برنامه‌ای می‌شود که الان ارایه شده؟! عجیبه واقعاً، یعنی واقعاً از عجایب است! وقتی که شما برنامه پیشنهادی وزیر نیرو را که نگاه می‌کنید، یا همان وزیر پیشنهادی کشاورزی را، و اینکه بارها و بارها گفته شده که ما به مرحله‌ای رسیده‌ایم که نیازمند تغییر رویکرد اساسی هستیم، یعنی اینکه واقعاً باید آن بن و بنیان بسیاری از برنامه‌ها، مسیرها، حتی نگاه‌ها و نوع فکر کردنمان را تغییر دهیم، فعلاً با آن چیزی که داریم می‌بینیم، انگار در همین ابتدای راه رنگ باخته است! ولی خب، امیدواریم که این ارزیابی نادرستی باشد و واقعاً اتفاق درستی که دنبالش هستیم، با کمک همه و با همکاری همه به وقوع بپیوندد. انشاءالله که خروجی این نشست‌ها هم، همان‌طور

که انتظار می‌رود، در اتاق‌های کارشناسی دولت چهاردهم واقعاً مورد بررسی قرار بگیرد، بحث شده و پخته‌تر شود و در جریان عملیاتی قرار بگیرد. به هر حال وضعیت، وضعیتی است که نیازمند همکاری و همراهی همه دست‌اندرکاران، همه‌ی ساکنان این سرزمین و در همه بخش‌هاست! و امیدوارم که بخش اجتماعی به عنوان یک بخش مغفول در تمام عرصه حکمرانی کشور، بهای بیشتری به آن داده شود. متشکرم از شما و بقیه عزیزان دست‌اندرکار، انشاءالله که سلامت باشید، شب و روزگار بر شما خوش!

دبیر نشست:

ممنون از شما، آقای دکتر رحمانی عزیز، فرمایش پایانی شما را هم بشنویم!

آقای دکتر رحمانی:

تشکر می‌کنم از برگزاری این نشست، مخصوصاً از اندیشکده‌ی تدبیر آب، شاید بین چهار نشستی که برگزار شده بود، این نشست از نظر بنده واقعاً پرمحتواترین و مفیدترین نشست بود با حضور آقای دکتر داوری که واقعاً نظرات ارزشمندی را مطرح کردند و همین‌طور آقای دکتر شهبازبگیان که بالاخره می‌توانند این موارد را به استحضار رییس محترم جمهور برسانند و انشاءالله مایه خیر و اثر مفیدی بشود. برای اینکه یک تغییر و تأثیری را در مدیریت منابع آب زیرزمینی کشور داشته باشد، به این نکته هم باید توجه کنیم که آب زیرزمینی و چالش‌ها و مشکلات آن یک شبه و در یک دولت به وجود نیامده و این مشکلاتی هست که شاید در چهار دهه اخیر، بیشتر این مشکلات برای منابع آب زیرزمینی به وجود آمده و یک شبه و با یک دولت هم حل نخواهد شد. حداقل اینکه ما بتوانیم در این مسیر حرکت کنیم که به سمت رفع مشکلات باشیم! سمت و سوی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی دولت و وزارت نیرو به سمتی باشد که هدف رفع بخشی از مشکلات آب زیرزمینی کشور باشد! این هم یک قدم مثبتی هست که انشاءالله با همت و کمک دوستان به این هدف نائل بشویم. من بیش از این وقت دوستان را نمی‌گیرم و مجدداً از حضور همه دوستان تشکر می‌کنم.

دبیر نشست:

متشکرم از شما آقای دکتر و از کمک جنابعالی برای هماهنگی‌ها و برگزاری نشست متشکرم. آقای جوکاری عزیز به عنوان آخرین عضو محترم پنل، اگر شما هم فرمایش یا تأکیدی دارید در حد یک دقیقه بفرمایید. ما دیگر در وقت اضافه هستیم و قبل از اینکه پنالتی‌ها به سمتون بیاد، جلسه را باید به اتمام برسانیم. اگر فرمایشی دارید، دسترسی داده شده است. از دوستان عزیزی هم که خواستند صحبت کنند و میسر نشد، جناب آقای زمانی و دوستان عزیز دیگری که نامشان را نمی‌توانم ببینم، صمیمانه پوزش می‌خواهم و امیدوارم در نشست بعدی از فرمایشاتشان استفاده کنیم. آقای جوکاری عزیز، اگر فرمایشی هست، بفرمایید! صمیمانه ممنونم از عزیزانی که تا این وقت از شب با ما همراه بودند و خصوصاً عزیزانی که بایستی فردا صبح سرکار تشریف ببرند.

آقای جوکاری:

سلام و عرض ادب مجدد دارم خدمت همه دوستان عزیز! تشکر ویژه دارم از همه عزیزانی که این جلسه را ترتیب دادند. انشاءالله که باز هم ادامه‌دار باشد و بتوانیم از نظریات همه دوستان و صاحب‌نظران استفاده کنیم تا انشاءالله آینده بهتری را برای آب‌های زیرزمینی رقم بزنیم. من در قسمت نهایی تأکید بیشتری دارم که انشاءالله دولت آقای پزشکیان بحث مشارکت مردم و کشاورزان عزیز در مدیریت آب‌های زیرزمینی و همچنین مدیریت آبران را بیشتر مدنظر قرار دهند. خیلی می‌شود روی این قضیه کار کرد و ما در منطقه توان اجرایش را داریم. تفاهم‌نامه‌هایی می‌خواهد که دولت باید با آن موافق باشد و بتواند کشاورزان را در این امر دخیل کند، که انشاءالله اقدامات بسیار خوبی در این زمینه اتفاق بیفتد و در پایان هم تقدیر و تشکر می‌کنم از همه عزیزان خصوصاً جناب آقای مهندس سمیعی که دبیر نشست بودند و زحمات زیادی را از چند روز قبل کشیدند تا این نشست به خوبی برگزار شود و نیز از همه اساتیدی که در این جلسه حضور داشتند، تشکر می‌کنم، ممنون و سپاسگزارم!

دبیر نشست:

جناب آقای سلیمانی اگر جنابعالی هم فرمایشی دارید، کوتاه خدمت شما باشیم (بیخشید که لابه‌لای صحبت‌ها گم شد).

آقای سلیمانی‌ها:

بنده هم عرض ادب و احترام دارم خدمت همه عزیزانی که در جلسه حضور داشتند و تشکر می‌کنم از میهمانان محترم و اعضای پنل و نیز زحمات حضرتعالی که عمده بار برگزاری جلسه امروز بر دوش حضرتعالی بود. عرض خاصی ندارم و بیش از این مصدع اوقات عزیزان نمی‌شوم.

دبیر نشست:

متشکرم از شما و کمک‌هایی که برای برگزاری نشست داشتید. مجدداً ممنونم هم از اعضای محترم پنل آقایان دکتر داوری، دکتر شهبازبگیان، آقای دکتر رحمانی عزیز، جناب آقای جوکاری عزیز از استان فارس، جناب الموتی و جناب آقای مهندس جهانی عزیز، استاد محترم که به هر حال متأسفانه نتوانستیم کاملاً مطالبشون را بشنویم ولی به هر حال چارچوبی که ارائه دادند به نظرم واقعاً ارزشمند بود. ما تمام تلاشمان را خواهیم کرد که مباحثی که مطرح شد را از چندین مجرا پیش ببریم، فیلم‌های این نشست به صورت کامل و گزیده در کانال تلگرامی آب‌های زیر زمینی و اندیشکده تدبیر آب ایران منتشر خواهد شد. به جز این، با کمک آقای دکتر داوری عزیز، آنچه که جمع‌بندی شد را تلاش خواهیم کرد که بتوانیم در رسانه‌ها منعکس کنیم و از طریق آقای الموتی عزیز در شبکه‌های تشکلی و از طریق آقای شهبازبگیان که در جلسه حضور پیدا کردند و به نوعی هم منتقل کننده این مباحث به دولت خواهند بود، بسیار سپاسگزاریم. همینطور آقای دکتر رحمانی عزیز که این مباحث را به بدنه‌ی وزارت نیرو و بخش آب خواهند برد، از شما عزیزان هم که کمک کردید نشست امشب یک نشست در سطح خودش پربراری باشد تشکر می‌کنم. آرزوهای خوب را در کنار همدیگر تکرار کردیم، اما تلاش کردیم واقع‌بینانه باشد و از بلندپروازی‌های غیرواقع‌بینانه که متأسفانه ردپای آن در بعضی از اسناد هست و به نوعی ناامیدی‌ها را

دامن می‌زند، اجتناب کنیم. امیدوارم که این گفتگوها دریچه‌ای باشد برای اینکه رویه‌ها را تغییر دهیم. بدون این تغییر، آینده خیلی سخت و تلخ خواهد بود. شب همه‌ی عزیزان بخیر باشد و تا نشست بعدی امیدوارم که تندرست سلامت باشید.

